

POLITIET

Det kongelige justis- og politidepartement
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres referanse
200801226- /IBF

Vår referanse
2008/00310-5 008

Dato
09.06.2008

Høringsuttalelse - NOU 2008:4 "Fra ord til handling - Bekjempelse av voldtekt krever handling"

I henhold til avtale oversendes politidistriktets høringsuttalelse til Politidirektoratet for samordning og samlet oversendelse til Justisdepartementet. I forhold til den internt fastsatte frist er vår uttalelse noe forsinket. Dette skyldes sykmelding for sentrale personer ved vår retts- og påtaleenhet som etter planen skulle utarbeidet utkast til høringsuttalelse.

Utgangspunkt

Det er et alvorlig og viktig tema utvalget behandler. Selv om antallet voldtekter som begås i løpet av et år er usikkert, er det ingen tvil om at tallet under enhver omstendighet er så høyt at slike overgrep representerer et stort samfunnsproblem. Like sikkert som at det samlede antall forgåelser er høyt, er det at det bare er en brøkdel av forholdene som blir anmeldt til politiet.

Selv om det ikke er vanskelig å slutte seg til ønsket og anbefalingene om at man bør arbeide for å øke frekvensen av saker som blir anmeldt, tilsier all erfaring og den forskning som foreligger at det neppe er realistisk å regne med at forholdet mellom det totale antall voldtekter som begås og antallet som anmeldes vil endre seg dramatisk i overskuelig fremtid. Dette bør ha betydning for hvor og hvordan samfunnet bruker ressursene for å bekjempe denne forbrytelseskategorien.

Med hensyn til saker som blir anmeldt, tar utvalget som utgangspunkt at det må gjøres drastiske endringer med hensyn til måten justisetatene behandler disse sakene på. Således foreslår utvalget blant annet opprettelse av en frittstående sentral enhet – Politiets sentrale enhet mot seksualisert vold (SEPOL) – som umiddelbart skal motta rapport om samtlige voldtektsanmeldelser i politidistriktene og skal kunne veilede distriktene i forbindelse med etterforskningen. Videre foreslås at det i samtlige politidistrikter opprettes SO-team (avdelinger) som skal ha tid og mulighet til å fordype seg i sakene og det komplekse fagområdet etterforskning av voldtekt representerer.

Blant de mange (også mange gode) forslag utvalget fremmer, velger jeg å konsentrere meg om de to forslagene som er nevnt i foregående avsnitt, fordi en eventuell gjennomføring av

Hedmark politidistrikt

Politimesteren

E-post: post.hedmark@politiet.no

disse vil få betydelige konsekvenser for politidistriktene. Slike konsekvenser synes bare i begrenset grad å være utredet og vurdert av utvalget.

Forebygging kontra anmeldelse og iretteføring

Med utgangspunkt i at voldtekt er et stort samfunnsproblem er det etter min oppfatning ingen tvil om at det er særlig viktig å utvikle strategier som kan bidra til å redusere antallet voldtekter som blir begått. Selv om det også er viktig å sørge for en så god behandling som mulig av saker som blir anmeldt, er det nødvendig å være seg bevisst at politiets og rettsapparatets arbeid med sakene bare er et av flere elementer i det totale arbeid for å hindre at noen blir utsatt for den krenkelse en voldtekt representerer.

Det finnes selvfølgelig ingen patentløsninger på hvordan det forebyggende arbeid skal drives. Slike løsninger har da heller ikke utvalget, naturlig nok, kunnet presentere. Her må vi alle ta inn over oss at det er svært komplekse sammenhenger, og at forebygging er ditto komplisert. Det synes likevel klart at forebyggende tiltak må skje så vel på system- som på individnivå (holdninger og bevisstgjøring), hvilket understreker at man her står overfor et arbeid som må skje kontinuerlig og i de forskjellige fora.

Jeg er enig i at en av de viktigste faktorer i dette arbeid er *kunnskap*. Dette betyr i praksis at både kvinner og menn må ha adekvat kunnskap om konsekvenser av denne type overgrep og hva som erfaringsmessig kan være risikosituasjoner. I denne forbindelse bemerkes at det kan synes som om vi både i den generelle debatt og på individnivå har en tendens til å undervurdere risikoen for voldtekt. Det er derfor antakelig behov for å høyne den enkeltes beredskap i den forstand at hver enkelt av oss i praksis tar hensyn til den kunnskap vi har om i hvilke situasjoner det erfaringsmessig foreligger økt risiko for at voldtekt kan skje.

Sakene som blir anmeldt

For så vidt gjelder voldtektssaker som behandles av politiet og i rettsapparatet tar utvalget utgangspunkt i følgende tre hovedproblemstillinger:

- Hvorfor blir så få voldtekter anmeldt til politiet?
- Hvorfor blir så stor andel av de anmeldte voldtekter henlagt av påtalemyndigheten?
- Hvorfor ender så mange av sakene som fremmes for retten med frifinnelse?

Utvalget synes å være av den oppfatning at hovedårsaken til at ovennevnte problemstillinger har oppstått, er at kvaliteten på politiets håndtering av disse sakene gjennomgående er for dårlig. Dette kan igjen tilskrives manglende prioritering, ressursbruk og kompetanse på fagområdet. Forslagene til organisatoriske endringer synes å bygge på denne forutsetning.

Etter min oppfatning er utvalgets beskrivelse av status i politidistriktene unyansert og til dels misvisende, og forslagene til endret organisering ikke tilstrekkelig gjennomtenkt.

Selv om det ikke er vanskelig å slutte seg til ønsket og anbefalingene om at man bør arbeide for å øke frekvensen av saker som blir anmeldt, tilsier all erfaring og forskning som foreligger at det neppe er realistisk å tro at forholdet mellom det totale antall voldtekter som begås og antallet som anmeldes vil endre seg vesentlig i overskuelig fremtid.

Det er heller ingen grunn til å erklære seg uenig i at politiet kan bli bedre *også* med hensyn til behandling av voldtektssaker. At det er et forbedringspotensiale må imidlertid ikke uten

videre føre til den slutning at dette gjennomgående vil kunne få betydning for konklusjonen i de enkelte saker.

Jeg peker i så henseende på at de undersøkelser som er gjort de seneste år, tilsier at kvaliteten på det arbeid som politiet gjør på dette fagområdet jevnt over er tilfredsstillende. De forbedringer som har skjedd og ytterligere må skje vil imidlertid neppe kunne forventes å endre totalbildet vesentlig for så vidt gjelder det påtalemessige resultatet.

I denne forbindelse viser jeg for det første til rapporten fra utvalget som ble ledet av daværende førstestatsadvokat (nå lagdommer) Monica Hansen Nylund. Utvalget gjennomgikk et representativt antall saker med henblikk på å vurdere kvaliteten på etterforskningen. Utvalgets hovedkonklusjon var at etterforskningen i mange av sakene kunne og burde vært bedre, men at det ble ansett som usikkert om noen av de påpekte feil og mangler ville ført til et annet sluttresultat.

Dernest har vi Soknes-utvalget hadde som hovedoppgave å evaluere påtalemyndighetens vurdering av påtalespørsmålet i et representativt utvalg saker. Utvalgets hovedkonklusjon var at man bare i en håndfull saker hadde bemerkninger til avgjørelsen av påtalespørsmålet.

Det nevnes også at Sletner-utvalget synes å være av den oppfatning at politidistriktenes kompetanse på fagområdet ikke er tilfredsstillende. Dette står i klar motsetning til distriktenes egen vurdering av situasjonen som er innrapport til Bemanningsprosjektet. Det foreligger ingen opplysninger som tilsier at utvalget har innhentet representative data med hensyn til dette spørsmålet. Det kan dermed faktisk se ut som utvalgets vurdering med hensyn til dette spørsmål i stor grad bygger på "kilder i politiet".

Etter min oppfatning innebærer dette i sum at det ikke er tilstrekkelig faglig grunnlag for å hevde at en radikal omlegging av politiets måte å arbeide med disse sakene på, vil føre til noen vesentlige endringer med hensyn til hvor stor andel av sakene det kan reises tiltale i eller øke frekvensen av domfellelser i retten. I parentes bemerkes at det meget vel kan tenkes at det beste virkemiddel for å øke antallet domfellelser i voldtektssaker kan være å endre juryordningen.

Det er i denne sammenheng også viktig å ha for øye at påtalemyndigheten, nå som før, ikke kan reise tiltale med mindre man er sikker på at det kan føres *fullt* bevis for mistenktes skyld. De siste årene har det for så vidt gjelder anmeldte voldtekter skjedd en betydelig endring med hensyn til hvilken sammenheng de anmeldte voldtektene har skjedd i. Således behøver man for eksempel ikke å gå svært langt tilbake i tid før voldtekt i ekteskap/parforhold nærmest var ikke-eksisterende. I dag utgjør slike tilfeller en relativt stor, og antakelig økende, andel av de anmeldte saker. Bevismessig er det helt andre utfordringer i denne type saker enn ved de såkalte "overfallsvoldtekter" som heldigvis forekommer forholdsvis sjelden.

I saker som gjelder voldtekt som skal være foretatt av en person som ofret kjenner, er det normalt ingen tvil om at seksuell omgang har funnet sted. Bevistemaet begrenser seg derfor gjerne til om dette har skjedd ved bruk av vold eller trusler. Da det ofte ikke foreligger vesentlige bevis ut over anmeldtes og fornærmedes forklaringer blir kjernen for så vidt gjelder bevisspørsmålet - hvem man skal tro på. I denne type saker er det uomtvistelig at det er vanskelig å oppfylle kravet om at det ikke skal foreligge fornuftig rimelig tvil om

anmeldtes straffeskyld. Det gjør det heller ikke enklere at mange av disse sakene anmeldes noen tid etter at forholdet skal ha funnet sted.

Erfaringsmessig er det tilsvarende vanskelig å oppnå domfellelse i den aktuelle type saker, særlig i lagmannsretten hvor det er lagretten som avgjør skyldspørsmålet. Det er ikke umiddelbart lett å se hvordan måten etterforskningen gjennomføres på kan endre denne grunnleggende utfordring.

Ad voldtektssaker og kompleksiteten i etterforskningen

Utvalget påpeker flere steder at etterforskning av voldtekter gjennomgående er komplisert.

Etter min oppfatning er et slikt utgangspunkt for unyansert. Min erfaring fra en årelang karriere som førstestatsadvokat/statsadvokat er således at i langt de fleste voldtektssaker er rammen for den etterforskning som bør gjennomføres klar på et tidlig tidspunkt, og politiets egentlige utfordring består i å *gjennomføre etterforskningen innen rimelig tid*. De særlig kompliserte sakene, for eksempel overfallsvoldtekter hvor gjerningsmannen er ukjent, utgjør heldigvis en liten andel av helheten.

Derimot kan, som nevnt foran, *bevisbedømmelsen* i saker som gjelder voldtekt ofte være svært vanskelig. Dette gjelder både på påtalestadiet og på dømmelsesstadiet.

Ad politidistriktenes organisering og ressursbruk

Utvalget er gjennomgående svært kritisk til måten politiet behandler sakene på og ikke minst gjelder dette politidistriktenes prioritering og ressursbruk.

Jeg er svært uenig i utvalgets beskrivelse og vurdering av status i så henseende. Dette vil jeg utdype nærmere ved å gi en oversikt over hvordan Hedmark politidistrikt har lagt opp arbeidet med denne sakstypen. Jeg har for øvrig ingen grunn til å tro at vår tilnærming til fagområdet, herunder ressursbruk og arbeidsmetodikk, adskiller seg vesentlig fra andre distrikter på tilsvarende størrelse.

Hedmark politidistrikt er i utstrekning landets nest største distrikt. Med hensyn til innbyggertall (ca 190.000) og antall ansatte (ca 350 årsverk) er vi et middels stort distrikt.

Distriktet er organisert med sju geografiske driftsenheter som i prinsippet har selvstendig ansvar for "sine" saker, hva enten det gjelder drap, ran, voldtekt eller annet. Ingen av driftsenhetene er så store at det har vært naturlig eller mulig å tilføre ressurser i et slikt omfang at man har fått ansvaret for å etterforske saker på nærmere angitte områder i hele distriktet. I omfattende og/eller kompliserte saker er vi derfor avhengig av å etablere etterforskningsteam etter behov på tvers av driftsenhetene.

Unntak fra dette er at vi har en Økokrimseksjon (4 ½ årsverk) og en Orgkrimseksjon (6 årsverk) som på sine fagområder har ansvar på politidistriktsnivå. Orgkrimseksjonen har som hovedoppgave å sørge for kriminalitetsanalyse, strategisk og operativt, ivareta samarbeidet med svensk politi og toll på strategisk og operativt nivå, og bistå driftsenhetene ved etterforskning av saker hvor det kreves spesialkompetanse for så vidt gjelder metodebruk etc.

Når det gjelder etterforsningskompetanse har vi stilt krav om at de største driftsenhetene skal ha personell med spesialkompetanse på nærmere definerte områder. For så vidt gjelder sedelighetssaker er forutsetningen således at vi skal ha minst tre etterforskere med spesialkompetanse på fagområdet. De øvrige fire driftsenhetene skal ha en kontaktperson på fagområdet som forutsettes å ha større innsikt og erfaring enn generalisten.

I tillegg til dette har vi en SO-koordinator i hel stilling og en FV-koordinator i del stilling. SO-koordinatoren er leder for *Fagforum SO og FV* som ikke er noen organisatorisk størrelse, men som har som oppgave å bidra til:

- Å utvikle og ajourføre politidistriktets kompetanse på fagområdet
- Å utvikle samarbeidet mellom driftsenhetene på fagområdet, så vel generelt som i konkrete saker
- At driftsenhetene fortløpende vedlikeholder politiets registre relatert til fagområdet
- Å utvikle samarbeidet mellom politiet og andre fagetater/instanser

For så vidt gjelder SO-koordinatoren er det forutsatt at ca halvparten av årsverket vil gå med til generelle oppgaver. Den andre halvparten skal fortrinnsvis brukes til etterforskning av sedelighetssaker i de driftsenhetene som ikke selv har personell med spesialkompetanse. Organisatorisk tilhører SO-koordinatoren den største driftsenheten (Hamar).

Tilsvarende er det for FV-koordinatoren forutsatt at halvparten av årsverket vil gå med til generelle arbeid oppgaver. Den andre halvparten skal brukes til etterforskning av saker innen fagområdet ved "egen" driftsenhet (Hamar).

Oppsummeringsvis nevner jeg at Fagforum SO og FV i henhold til instruks skal ha to årlige samlinger. I tillegg til SO-koordinator og FV-koordinator omfatter forumet sju etterforskere/personell med etterforskningsansvar på fagområdet, samt en eller to påtalejurister med relevant spesialkompetanse på fagområdet.

For så vidt gjelder kriminalteknikk, som også har interesse i denne sammenheng, nevner jeg at politidistriktet har ordninger som på vesentlige punkter er sammenlignbar med den som er beskrevet foran.

For ordens skyld nevner jeg også at distriktet har hatt en dreiebok siden høsten 2006.

Hedmark politidistrikt – status

Slik jeg ser det har politidistriktet god kompetanse på fagområdet. Til tross for dette hender det dessverre regelmessig at vi også må prioritere mellom forskjellige saker som gjelder voldtekt. Dette innebærer i praksis at etterforskningen av saker hvor voldtekten ligger noe tilbake i tid i forhold til tidspunktet for anmeldelsen, tar lengre tid enn vi ideelt sett kunne ønske.

Denne situasjonen skyldes imidlertid verken manglende kompetanse på fagområdet eller manglende vilje til å bruke ressurser, men rett og slett *mangel på kapasitet*.

I den foreliggende situasjon ser jeg det som svært vanskelig å kunne øke kapasiteten. Dette måtte i så fall nemlig gå på bekostning av politidistriktets grunnbemanning, hvor vi allerede

er presset så det rekker. Med hensyn til forholdet generelt mellom politiets samlede oppgaver og ressurser er det for øvrig klart at den gradvis økende spesialisering som har skjedd de seneste årene, har ført til en tilsvarende gradvis reduksjon av grunnbemanningen. Dette har hatt som konsekvens at politidistriktet i større omfang enn det som er ønskelig må bruke overtid for å klare å opprettholde en forsvarlig døgnkontinuerlig vakt- og beredskap.

Ad forslaget om opprettelse av en sentral enhet (SEPOL)

Utvalget foreslår at det opprettes en *frittstående* sentral enhet på fagområdet. Man har vurdert om en slik enhet kan legges til Kripos, men har forkastet dette alternativet fordi men i så tilfelle ressursmessig må "konkurrere" med andre oppgaver.

Det forekommer meg noe uklart hvordan utvalget mener at en slik enhet skal jobbe. Dersom man har tenkt at arbeidsoppgaven primært skal være veileder og rådgiver for politidistriktene, er behovet for en slik funksjon etter min mening begrenset. Dersom tanken er at en sentral enhet skal "styre" etterforskingen i enkeltsaker står man overfor en helt ny konstellasjon i politi-Norge som må utredes vesentlig grundigere.

Med Hedmark politidistrikt som utgangspunkt og eksempel har vi som antydnet foran normalt ikke behov for råd og veiledning utenfra dersom noen av våre etterforskere med spesialkompetanse er tilgjengelig. Dersom ingen av disse er tilgjengelig, hvilket selvfølgelig forekommer fra tid til annen, vil det skape betydelige logistikkproblemer dersom en sentral enhet skal overta den operative ledelsen, herunder påse at det blant den tilgjengelige vaktstyrken blir opprettet et team som inntil videre kan ivareta etterforskingen.

Dersom forslaget om en sentral operativ ressurs skal ha noe for seg må det etter min oppfatning være for å øke kapasiteten til å kunne yte *bistand* til politidistriktene i særlig kompliserte saker. I så tilfelle mener jeg at funksjonen bør legges til Kripos. Det må også være en forutsetning at utgiftene til ivaretagelsen av funksjonen ikke går på bekostning av ressurstildelingen til politidistriktene.

Med hilsen

Tormod Bakke
politimester

POLITIET

MOTTATT

10 JUN 2008

Politidirektoratet
postboks 8051Dep
0031 OSLO

POLITIDIREKTORATET	
10 JUNI 2008 ²	
Arkiv: 08-13	Arkivkode: 008
Saksnr: 08/987	Dok.nr: 16

Deres referanse

Vår referanse
2008/00401-2 008

Dato
09.06.2008

Uttalelse til NOU 2008:4 "Fra ord til handling"

Det vises til høringsbrev av 14. mars fra Justisdepartementet, med frist til 16. juni 2008 for å avgi uttalelse. I Deres e-post er fristen satt til 30. mai idet uttalelsen ønskes sendt via POD.

Det er av tidsmessige grunner ikke mulig å gi en uttalelse om alle forslag i utredningen, men det er særlig et forslag som bør kommenteres. Det er forslaget om at alle politidistrikt skal opprette SO-team (avdelinger), det vises til pkt. 8.4.1 side 64 flg utredningen.

I utredningens pkt. 2.2.4 side 14 er det uttalt at man ser for seg at et SO-team skal bestå av minimum en taktisk og en teknisk etterforsker samt en jurist. Det er dog uttalt på side 65 at i de minste politidistrikt kan en løsning med SO-koordinator være en løsning i stedet for team.

For Nord-Trøndelag vil en slik sentralisering av etterforskning og bindinger i forhold til tilgjengelige etterforskningsressurser være lite heldige. Nord-Trøndelag kjennetegnes av en meget spredt bosetting og avstandene i distriktet er til dels meget store. Dersom vi må organisere etterforskningen av dette sakfelt slik at man er avhengige av å bruke eksperter som skal reise ut for å foreta etterforskningen vil svært mye tid og ressurser gå med til reise og opphold for disse etterforskerne. En slik organisering vil være så upraktisk at det vil være en fare for at etterforskningen heller vil bli svakere enn bedre.

I forhold til saksmengden i vårt politidistrikt vil det være en utfordring å holde spesialetterforskere i full stilling med bare SO-saker.

I vårt politidistrikt, med det kriminalitetsbilde vi har og med våre geografiske utfordringer, må vi utvikle og satse på multikompetent personell. Det vil f.eks. si at våre SO-etterforskere må være generelt gode etterforskere som kan etterforske også andre (helst alle) sakstyper, i tillegg til å være spesielt gode på SO-saker. Dette gir også en helt nødvendig fleksibilitet i forhold til god ressursutnyttelse.

I utredningen på side 64 sies det innledningsvis i pkt. 8.4.1 at "etter utvalgets syn ligger det primære problemet ikke i mangelfull kompetanse, arbeidsvilje eller holdninger hos de yngste

Nord-Trøndelag politidistrikt

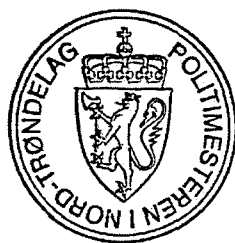
Politimesteren, besøk: Strandveien 38
Post: Statens hus, 7734 STEINKJER
Tlf: 74 12 10 00 Faks: 74 12 11 91
E-post: post.nord-trondelag@politiet.no

Org. nr.: 983 998 704
Bankgiro: 7694.05.11492

etterforskerne". Men at de aktuelle politidistriktene ikke har organisert seg optimalt, noe som fører til at etterforskerne ofte blir sittende alene med de komplekse sakene, som igjen går ut over kvaliteten i den enkelte sak.

Hvis dette er tilfellet er problemene av ledelsesmessig art, ikke manglende sakskompetanse. Det vil da være uheldig å pålegge alle politidistrikt føringer for organisering av etterforskningsarbeidet med uheldige og lite fleksible bindinger av våre allerede pressede ressurser. Man bør heller se på tiltak for å sikre god ledelse av etterforskningsenhetene i politidistriktene.

Med hilsen

John Bjøraas
kst.

Kopi: Trøndelag statsadvokatembeter, Statens Hus, 7468 Trondheim

POLITIET

MOTTATT

09 JUN 2008

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep
0031 OSLO

POLITIDIREKTORATET	
09 JUNI 2008 6	
Arkiv:	Arkivkode:
08-13	008
Saksnr:	Dok.nr:
08/987	13

Deres referanse

Vår referanse
2008/02072-5 008

Dato
04.06.2008

Høring – "Fra ord til handling - bekjempelse av voldtekt krever handling" - NOU 2008:4

Det vises til overnevnte utredning, med frist for høringssvar til 30. mai. Fristoversittelsen beklages, jeg viser til mail vedr dette.

Høringen drøfter en rekke tiltak og vurderinger for hvordan voldtekt skal bekjempes, og ikke alle tiltakene berører politiet. Oslo politidistrikt har enkelte merknader til forslagene, og følger som angitt av høringsbrevet den kronologien som er angitt der.

For pkt 1 – generelt – vil vi kort bemerke at "*mørketallsanslag*" er vanskelig å si noe sikkert om – naturlig nok. Vi synes likevel at utredningens anslag og begrunnelsene for disse er vanskelig å tiltre. For Oslo politidistrikt synes det som om flere velger å anmelde slike overgrep, og vi har også en oppfatning om at overfallsvoldtekter svært ofte kommer til politiets kunnskap. "Mørketallene" knytter seg i hovedsak til voldtekt i forbindelse med rus, og mellom kjente personer, og vår erfaring er at disse i større grad anmeldes nå, jf også Oslo politidistrikts voldtektsrapport fra 2008, jf nærmere om dette under.

Rettsapparatets behandling er omhandlet i **pkt. 2**. Det er særlig to punkter som fremheves i innstillingen: Økt kompetanse og forslag om en egen landsdekkende spesialenhet i politiet mot seksualisert vold.

For så vidt gjelder *kompetanse* er arbeidet med å utarbeide en dreiebok for hele landet allerede godt i gang og Kripos er koordinator her. En slik dreiebok vil gjøre etterforskningen av disse sakene både bedre og mer ensartet. Kollegial påtalevurdering er et annet forslag. Dette er en ordning som er på plass i Oslo politidistrikt. Vi legger nok også til grunn at dette politidistriktet besitter svært god kompetanse – og ressursbegrensninger vil nok oftere representere hindringer enn kompetansemangel. Ressursbegrensninger gjelder for øvrig alle sider av politiets virksomhet.

Oslo politidistrikt

91 Strategisk Stab, besøk: Grønlandsleiret 44, 0190 OSLO
Post: Postboks 8101 Dep, 0032 OSLO
Tlf: 22 66 90 50 Faks: 22 66 87 01

Org. nr.: 961398142
Postgiro: 7694.05.08319

Voldtektsutvalget foreslår i sin innstilling som nevnt opprettelse av en landsdekkende spesialenhet med ansvar for seksualisert vold – *Politiets sentrale enhet mot seksualisert vold (SEPOL)*. Vi deler utvalgets syn om at kompetansen og etterforskningskapasiteten av seksualforbrytelser bør styrkes. Vi stiller oss likevel skeptisk til opprettelse av en egen landsdekkende spesialenhet. Det er flere grunner til dette:

Fare for fragmentering: Det er tidligere opprettet en rekke spesialenheter innenfor norsk politi. Dette bør representere unntak, snarere enn regelen når kompetansen skal styrkes i norsk politi. Det bør heller legges vekt på å bygge kompetanse innenfor rammen av dagens organisasjon. Norge er og blir et meget lite land, noe også vår politiorganisasjon må forholde seg til. Erfaringer som er gjort i London, Liverpool, Berlin og New York er selvsagt interessante, men byer som har opp til dobbelt så mange innbyggere som Norges befolkning kan og bør nødvendigvis ordne sine polititjenester annerledes enn her.

Tapping av kompetanse fra politidistriktene: En ny spesialenhet kan i første omgang virke mot sin hensikt dersom denne rekrutterer kompetanse fra politidistriktene. Dette kan føre til en tapping av kompetanse på lokalt plan. Dette vil ramme etterforskningskapasiteten direkte fordi det er på politidistriktetsnivå at det meste av det praktiske arbeidet knyttet til voldtektsetterforskning skal skje (dette gjelder også i forslaget til arbeidsfordeling fra utvalget). Dette kan igjen brukes som et argument for at kompetansen og kapasiteten snarere bør styrkes i politidistriktene.

Uklar avgrensning av ansvarsområde: Utvalget foreslår at SEPOL skal kunne arbeide med flere saksfelt enn voldtekt. De trekker frem vold i nære relasjoner, seksuelle overgrep mot barn, tvangsekteskap, trafficking og kjønnslemlestelse som eksempler (NOU 2008:4, s. 59-60). Det foreslås dermed en enhet som beveger seg på tvers av kriminalitetstypene vold og sedelighet (seksuallovbrudd), og som videre skal arbeide med kriminalitet som skjer i nære relasjoner i det private rom, til organisert kriminalitet på tvers av landegrensene (som menneskehandel). Denne avgrensningen synes for det første uklar. Dersom en sentral enhet skal gis en koordinerende funksjon bør avgrensningen være tydeligere i forhold til saksfelt. Det er grunn til å påpeke at andre enheter i norsk politi allerede har organisert kriminalitet som sitt spesialområde. Dernest skal det påpekes at de nevnte sakstyper utgjør et stort saksomfang, og rammer etter vår oppfatning langt ut over det som er naturlig å legge til et sentralt frittstående organ. At politidistriktene tilsynelatende ikke lenger selv skal ha hovedansvaret for å opprettholde fagkompetanse på disse områdene kan heller føre til en svekkelse av håndteringen av sakene enn det motsatte.

Vi er også usikre på effekten av en slik ordning. Så lenge ikke organet skal overta disse sakene, men bare bistå og være "kompetansesenter", og heller ikke disponere ressurser, kommer sakene fortsatt til å kreve etterforskningskompetanse, etterforskningsressurser og påtalekompetanse rundt ved samtlige politidistrikter. Vi er usikre på det empiriske grunnlaget som skal tilsi at en slik krevende løsning vil bety noen vesentlig endring for utfallet av etterforskningen av en voldtekt.

En av begrunnelsene for at Voldtektsutvalget anbefaler opprettelsen av en egen sentral spesialenhet er at de legger til grunn at voldtekt er lite prioritert i norsk politi i dag. Følgende står f.eks. i rapporten: *"Det er lite som trekker i retning av at voldtekt vil oppnå en gjennomgående oppgradering i en organisasjon der voldtekt nødvendigvis vil holdes opp mot drap, krigsforbrytelser og bekjempelsen av organisert kriminalitet"* (s. 62-63). Det kan her innvendes at voldtekt i praksis sjelden konkurrerer med de andre nevnte saksfeltene i politidistriktene.

Det er få drap i Norge hvert år. Likeledes er det svært få norske politidistrikter – om noen – som arbeider med krigsforbrytelser. Det er neppe heller slik at satsning på organisert kriminalitet går på bekostning av etterforskning av voldtekt.

Vi er generelt overrasket over de svært mange påstander om kvaliteten på voldtektsetterforskningen, motivasjonen til de som driver med den, den interne prioriteringen osv som gjentas relativt regelmessig, jf for eksempel s 59, nederst spalte 1, hvor det er nedfelt følgende: "*Som dokumentert ovenfor har imidlertid den dynamiske, fleksible organiseringen av politiet resultert i en gjennomgripende nedprioritering av seksuelle overgrep*". Det er vanskelig å se at dette er dokumentert, og det er også vanskelig å se at det er en rimelig eller for den saks skyld dekkende påstand. Et annet sted er det anført at

"[m]ye tyder imidlertid på at saken settes bort til uerfarne etterforskere nettopp fordi de komplekse og vanskelige. I motsetning til etterforskning av for eksempel økonomisk og organisert kriminalitet, har etterforskning av voldtekt ikke fått tilsvarende oppmerksomhet, verken i form av faglige utviklingsmuligheter, lønn, karrierefremmende tiltak eller gjennom implementering av sivil kunnskap i etterforskningssteamene" (s. 59), mens det på s 57 er anført at "*det er de yngste etterforskerne (oftest kvinnelige) som ender opp med sakene. Etter utvalgets syn foregår det en nedprioritering av denne type saker både når det gjelder kompetanse, lønn og status*".

Oslo politidistrikt finner slike bastante – og kanskje noe nedlatende – påstander svært uheldige, vi mener de er gale, og vi vil gjerne understreke at vi for vår del anser eller opplever at alder eller kjønn er diskvalifiserende for å gjøre en svært god jobb.

I stedet for å opprette en egen spesialenhet anbefaler Oslo politidistrikt at man velger en annen løsning (som også utvalget ser for seg som en mulighet i sin rapport). Vi støtter forslaget om at alle politidistrikter bør ha egne SO-team. Når det gjelder spørsmålet om en sentralt koordinerende enhet er det vår oppfatning at Kripos kan ivareta denne funksjonen, evt. i samarbeid med de store politidistriktene som allerede gjennom flere år har hatt egne enheter som arbeider med seksuallovbrudd. På denne måten vil det skaffes en oversikt over potensielle gjerningsmenn som kan operere i flere distrikt og det kan bistås med generell kompetanseoppbygging. Dette vil være kostnadsbesparende fremfor å opprette en egen sentral spesialenhet. For øvrig skal det i en parentes bemerkes at det allerede finnes en politiorganisasjon med akronym CEPOL.

Utvalget opererer i rapporten gjentatte ganger med begrepet "korrekt henlagte anmeldelser". Uttrykket virker unødvendig mistenkeliggjørende overfor den innsatsen som gjøres av politiet på dette området i dag. Utvalget finner det videre foruroligende at tiltaleprosenten ligger lavt i voldtektssaker. Til dette må det påpekes at politiets arbeid er å etterforske. Man kan ikke ta for gitt at utfallet burde være tiltale og dom. Det er tilfeller hvor politiets etterforskning avdekker at det ikke har skjedd en straffbar handling, eller at det ikke dreier seg om en voldtekt etter strl. § 192. Videre skal det føres bevis for at det har skjedd en straffbar handling begått av en identifisert gjerningsmann. I et høyt antall saker har politiet ingen andre spor eller bevis enn påstand mot påstand. I slike tilfeller må ofte saken henlegges etter bevisets stilling. Det er videre et høyt antall saker som henlegges på grunn av mangel på opplysning om gjerningsperson. Dersom det ikke er andre spor i disse sakene er etterforskningen svært vanskelig. I begge de sistnevnte tilfeller vil saken bli tatt opp igjen dersom nye spor kommer til i saken.

Oslo politidistrikt publiserte i april 2008 rapporten *Voldtekt 2007: Gjennomgang av sentrale data fra anmeldte voldtekter ved Oslo politidistrikt* (Grytdal og Meland 2008). Rapporten viser med tydelighet at voldtekt er et vanskelig felt å etterforske. En relativt høy andel av voldtektene blir anmeldt i etterkant av den straffbare handlingen (13,0 % fra en måned til ett år etter voldtekten og ytterligere 13,7 % over ett år etter). Dette representerer en utfordring i forhold til etterforskningen. En annen utfordring er en svært høy andel av forholdene skjer i ruspåvirket tilstand. Dette gjelder både for gjerningsperson og for fornærmede. I Oslo var 70,4 % av de fornærmede for voldtekt i 2007 ruspåvirket da overgrepet fant sted. Det tilsvarende tallet for gjerningspersonene var 58,9 %. Videre er det en utfordring at relasjonen mellom fornærmede og gjerningsperson er ukjent i en høy andel av voldtektsanmeldelsene (52,6 %).

Forfatterne av rapporten *Voldtekt i Oslo 2007* har et noe annet inntrykk av etterforskningen av voldtektssaker enn den som gjennomgående formidles i voldtektsutvalgets rapport. Det generelle inntrykket er at disse sakene tas på alvor og at etterforskningen er god. I ganske mange saker ender det til tross for mye god etterforskning ikke med tiltale. Det gjelder spesielt i saker hvor fornærmede ikke kan gi politiet noen opplysninger om gjerningspersonen, eller i saker hvor det til tross for etterforskning ikke finnes andre bevis enn påstand mot påstand. Det må her påpekes at sistnevnte saker er svært vanskelige og at den mistenkte/siktede ofte har en helt annen virkelighetsforståelse enn offeret. Uten vitner eller andre bevis i saken er det vanskelig for politiet å gå videre med en sak. For politiet i Oslo er det en betydelig utfordring at andelen som er ruspåvirket da overgrepet finner sted er svært høy, både blant ofre og gjerningspersoner. Dette gjør at det for mange er vanskelig å rekapitulere hva som egentlig har skjedd.

For øvrig kan det tyde på at utvalget ikke nødvendigvis har hatt klart for seg hvilke påtaleetiske rammer påtalemyndigheten er bundet av. En slags "teknisk" veiing av bevisene er ikke tilstrekkelig for å ta ut tiltale – påtalemyndigheten må også være av den oppfatning at en tiltale vil føre frem til domfellelse. Erfaringene fra domstolsbehandling av andre saker er mao også en faktor påtalemyndigheten må legge til grunn i sin vurdering. Begrepet "korrekt henlagte anmeldelser" kan gi inntrykk av at den påtalemessige vurderingen av saker er en statisk prosedyre med en klar fasit. Oslo politidistrikt velger å vise til *Juss og etikk: God påtaleskikk* (15-88) (Tor-Geir Myhrer 2005):

"Senest ved avgjørelsen av påtalespørsmålet må det derfor kontrolleres at det grunnleggende kravet om objektivitet og fullstendighet som er nedfelt i straffeprosessloven § 226, er oppfylt. Når det etter en slik kontroll er konstatert at etterforskningsmaterialet ikke er ensidig eller lider av andre alvorlige mangler, jf 6.3.2 nedenfor, reises spørsmålet om hvilken grad av sikkerhet for siktedes skyld som må foreligge før det kan tas ut tiltale. Særlig i saker som har vært gjenstand for oppmerksomhet blant allmennheten og hvor det har foreligget mistanke om handlinger som opprører, kan påtalemyndigheten ofte oppleve et betydelig press i retning av å ta ut tiltale" (s. 79).

Det vises deretter på samme sted til riksadvokatens uttalelse av 22. mai 2000, hvor det fremgår at:

"En beslutning fra påtalemyndigheten om å ta ut tiltale er avhengig av to forhold: Den kompetente påtalemyndighet må på bakgrunn av etterforskningsmaterialet være overbevist om siktedes skyld, og være av den oppfatning at det er mulig å bevise dette utenfor enhver rimelig tvil i retten. Hvis disse vilkår ikke er tilfredsstillende, er det ikke i samsvar med god påtaleskikk å ta ut tiltale. Med andre ord plikter

påtalemyndigheten i slike situasjoner å henlegge saken. Dette prinsipp har vært nedfelt i påtalemyndighetens faste praksis i mange, mange år."

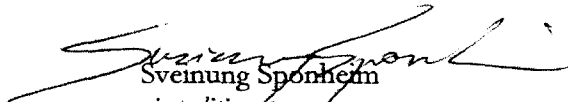
Når det gjelder videoavhør av fornærmede er dette allerede vurdert av riksadvokaten. En problemstilling er at det pr i dag vanskelig kan gjennomføres videoavhør av fornærmede på voldtektsmottaket, hvor politiet ikke er, og heller ikke skal være. Lydavhør av anmeldelsen tas allerede i dag. Ofte tas dette opp litt etter tidspunktet for undersøkelsen på voldtektsmottaket. At det gjøres videoopptak av fornærmede i regi av voldtektsmottaket, som etter samtykke eventuelt kan overlates til politiet, er et punkt som bør vurderes. Det kan være et nyttig bevismiddel i saken for å underbygge fornærmedes anmeldelse. Det skal likevel påpekes at dersom et voldtektsoffer i en meget sårbar situasjon ikke makter å avgi noen redegjørelse foran et kamera, og derfor avslår å forklare seg på denne måten, vil dette formentlig bli brukt mot vedkommende på et senere stadium.

Det foreslås også å nedfelle formelle krav til avhørere, og innføre en form for sertifisering. Oslo politidistrikt er ubetinget enig i at alle som kontakter politiet skal møtes av et "profesjonelt politi". Vi er også enige i at personlig egnethet er svært viktig, og det er et lederansvar å sørge for at "rett person" er på rett plass. Hvilke faktorer som gir et godt resultat – god etterforskning og god personhåndtering – er ikke så lett å sette navn på. Opplæring er selvsagt sentralt, men så langt Oslo politidistrikt har klart å bringe på det rene, viser forskning at sammenhengen mellom god kvalitet i etterforskningen og antall/omfang av "spesialkurs" den enkelte etterforsker har gått på er svak. Opplæring har åpenbart en viktig rolle for kvaliteten, men det synes viktig å understreke at ikke all opplæring har noen slik virkning, og en "sertifisering" basert på spesialkurs ikke nødvendigvis vil ha noen som helst betydning for kvaliteten på for eksempel avhør som tas. Kanskje er tiden kommet for at "generalistmodellen" i politiet må byttes ut – mye kan tale for det. Likevel vil Oslo politidistrikt anføre at å innføre formalkrav på bakgrunn av den foreliggende utredningen synes relativt forhastet. Det finnes mye forskning på dette feltet som bør vurderes før utdanningskrav nedfelles.

I **pkt 3** er ulike forslag til *forebyggende tiltak* gjennomgått. Oslo politidistrikt kan ikke se at utvalget har gitt seg i kast med i noen særlig grad å gjengi eller identifisere årsaker til at voldtekt og seksuelle overgrep skjer. Kanskje hadde det vært lettere å ta stilling til hvilke forebyggende tiltak som med størst sannsynlighet vil ha en effekt ut fra en vurdering av hvilke årsakssammenhenger man mener å finne? Vi har merket oss at det foreslås at ikke-vestlige innvandrere skal gjennomgå et "opplæringsprogram om holdninger, grensesetting og norsk kultur under temaet voldtekt og likestilling". Dette er tema som ligger utenfor det Oslo politidistrikt har noen omfattende sakkunnskap om. Vi finner likevel et tema som "voldtekt og likestilling" noe uvant, og vi er også på generelt grunnlag skeptiske til at ikke-vestlige innvandrere – som er en svært mangfoldig gruppe innenfor de fleste variabler – skal stigmatiseres i en "offer-" eller "gjerningsmannsrolle" som introduksjon til det norske samfunnet. Vi er ikke kjent med at voldtekt skjer som følge av at gjerningsmenn mener at en slik handling er legitim – heller ikke minoritetsetniske gjerningsmenn er av en slik oppfatning. Fellestrekk for gjerningsmenn synes å være rus, arbeidsledighet og generelt marginaliserte gjerningsmenn. Det er etter Oslo politidistrikts oppfatning grunn til å ha moderate forventninger til hvilken effekt et foredrag om "voldtekt og likestilling" vil ha for denne gruppen (formentlig) menn. Sikrere er kanskje den negative virkningen som vil følge

av den offentlige diskrimineringen som ligger bak selekteringen av kursdeltakerne.

Med vennlig hilsen

Sveinung Sponheim
visepolitimester

Saksbehandler:
AK Blanck, P. Meland, R
Bunæs
Tlf:

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep.
0031 OSLO

POLITIDIREKTORATET	
04 JUN 2008 S	
Arkiv 08-13	Arkivkode 008
Saksnr. 08/987	Dok.nr. 9

Deres referanse
Sak.nr. 2008987

Vår referanse
2008/00369-2 008

Dato
28.05.2008

Høring - NOU 2008:4 "fra ord til handling"

Det vises til høringsbrev av 14.mars 2008 og direktoratets oversendelse av 31. mars. Politimesteren i Agder har følgende anmerkninger til Voldtekstutvalgets utredning og forslag, og som anmodet avgis disse i tråd med systematikken departementet har benyttet i høringsbrevet:

1. Generelt:

Politimesteren vil til denne delen av utredningen peke på at det neppe kan hevdes med bred penn at det å etterforske seksuelle overgrepssaker gjennomgående har en lav status blant politietterforskere. Tvert imot vil vi hevde at dette er foreldet tankegodt og ikke lenger representativ tenking blant våre ansatte. I de senere år har det blitt en utbredt oppfatning i politiet at etterforskningen av disse sakene er meget krevende og at det i hele prosessen fordres høy kompetanse og kvalitet blant alle involverte i straffesakskjeden. Denne erkjennelsen har altså tvert imot gitt både anerkjennelse og statusheving for de som har bygd opp spisskompetanse på saksområdet.

Derimot vil vi anta at i noen politidistrikt burde fokus mot utfordringene vært mer synliggjort både i interne prioriteringspålegg og gjennom lokale veivalg med gode modeller hvor dedikerte etterforskere og jurister gis et sentralt ansvar for saksbehandlingen. Blant de ansatte kan selvsagt et eventuelt fravær av interne valg av modeller og en for svak profilering av en klar direktivhåndhevelse oppleves som en statusmessig nedgradering.

I Agder politidistrikt, hvor vi i flere år har hatt et eget avsnitt for SO-saker og grov vold, har vi i hvert fall registrert en motsatt utvikling med tanke på hvilken status som forbindes med de som arbeider på saksområdet.

I teamet har vi fått innplassert noen av våre beste etterforskere og koblet til erfarne jurister som påtalebehandler alle seksuelle overgrepssakene. Etterforskerne i teamet består av politispesialister som i tillegg til å håndtere de alvorligste sakene også har ansvaret for alle dommeravhørene i politidistriktet. Teamet påkalles også i de mest

Agder politidistrikt

alvorlige voldssakene hvor noen av dem inngår i sentrale roller i de etterforskningsmodellene vi da etablerer. I tillegg gir de råd og veiledning og holder foredrag innen saksområdet til både etterforskere og operativt personell i politidistriktet.

2. *Rettsapparatets behandling*

Det vi hovedsakelig ønsker kommentert her er forslaget om opprettelse av SEPOL som en landsdekkende spesialenhet med ansvar for seksualisert vold. Vi er sterkt uenig i forslaget fra utvalget og vi kan heller ikke tilslutte oss argumentene som fremføres for å legitimere en slik etablering.

En av våre hovedinnvendinger går ut på at et slikt valg vil underminere en av de mest sentrale forutsetningene for politireformen, nemlig at politidistriktene gjennom sammenslåinger, interne omstruktureringer og mer satsning på kompetanseutvikling skal bli mer selvstendige og mindre avhengige av sentrale organer i bekjempelsen av den alvorlige kriminaliteten.

Modellen som foreslås vil heller ikke ivareta et av de mest sentrale elementene som svikter i etterforskningen av voldtektssaker, nemlig en spisset etterforskningskompetanse som kun lar seg utvikle gjennom "mengdetrening" på saksområdet. Det hjelper ikke på situasjonen at enkelte lokale etterforskere eller annet operativt mannskap på driftsenhetene - som en sjelden gang blir innovert i en voldtektssak - skal få råd og veiledning av en sentral enhet. Etter vår mening er det denne generalisttenkningen som får slå rot i utvalgets forslag og konsekvensen blir da at en rekke av de svakhetene i sakshåndteringen som utvalget så bredt omtaler faktisk videreføres gjennom en slik sentralisering av kompetanse.

I voldtektssakene benyttes i stadig større omfang lyd og videoopptak av både mistenkte og fornærmedes forklaringer. Riksadvokaten har også i sine tilrådninger pekt på viktigheten av at disse metodene benyttes i seksuelle overgrepssaker. Dette stiller enda sterkere krav til det politipersonellet som involveres i etterforskningen og i henhold til sentrale pålegg skal disse da også ha gjennomført en omfattende opplæring i kreativ avhørsteknikk. Dersom tilnærmet alt operativt personell også skal gis årlig opplæring i etterforskning av voldtektssaker som foreslått av utvalget, krever dette så massive ressursavsetninger til kursing og vedlikehold at vi ikke kan forstå hvordan dette skal kunne la seg gjennomføre. Og uansett vil en slik ressursinnsats på voldtektssaker måtte konkurrere om knappe ressurser og dramatisk gå utover andre prioriterte oppgaver i politiet.

Vi stiller oss også undrende til pålegget om øyeblikkelig og obligatorisk innrapportering av voldtektssaker til en tenkt sentral spesialenhet. Hva med andre alvorlige saker som politiet skal prioritere som f.eks. trafficking/ menneskehandel/ etterforskning mot organiserte pedofilringer, alvorlig barnemishandlingssaker, drap og legemskrenkelser med døden til følge m.v.? Vi vet jo at innsatsen i snitt på langt nær er god nok i disse meget alvorlige og ressurskrevende sakene. I et prioriteringsperspektiv blir det en merkverdighet at dette ikke avveies når det foreslås en rekke nye sentrale pålegg som vil bidra til å svekke den helhetlige innsatsen mot andre former for alvorlig kriminalitet.

Den veiledningen som foreslås lagt til et sentralt organ, kan etter vår mening også ivaretas minst like godt lokalt gjennom systematiske tiltak som utplasseringer av tiltakskort for SO-saker, obligatoriske utkallinger av teknikere og gjennom direkte deltagelse eller annen tilgang med råd/veiledning fra politidistriktenes nyopprettede SO-koordinatorstillinger og/eller fra dedikerte politispesialister på saksområdet. I seksuelle overgrepssaker er det ikke minst på kvaliteten i avhørene av mistenkte, fornærmede og sentrale vitner det svikter. Dette nødvendige kvalitetskriteriet lar seg ikke reparere i tilfredsstillende grad gjennom konsultativ rådgivning.

Kompleksiteten i overgrepssakene er mangfoldig og på flere områder må politiet tilnærme seg utfordringene gjennom samarbeid hvor vi benytter etterforskere med spisskompetanse innen sedelighetssaker til å ta de løpende og vanskelige taktiske avveiningene i bevisningsfasen. I en rekke saker har det foregått seksualiserte overgrep over tid og ofte under utfordrende tvangsmessige forhold. Disse sakene fordrer at politidistriktene har sørget for oppbygging av øremerket lokal kompetanse som er i stand til å håndtere denne kompleksiteten. Det vil ikke være mulig å bruke et særorgan på konsultativ basis når vi jobber med så komplekse avveininger.

Vi savner også et mer nyansert og kritisk blikk på rettssikkerheten for den som utpekes som gjerningsperson i voldtektssaker. Utvalget ofrer etter vår mening for lite oppmerksomhet på en kvalitativ ivaretagelse av mistenkte situasjon, og i den oppmerksomheten som det nå er på saksområdet synes denne utfordringen i liten grad å ha preget utvalgets arbeid.

Voldtektssakene får i dag en enorm medieoppmerksomhet, og i politietaten har vi allerede merket oss en utvikling i kjølvannet av denne oppmerksomheten som vi mener gir grunn til ettertanke og forsiktighet. Terskelen for å pågripe og sette utpekte mistenkte i varetektsarrest har blitt senket betraktelig som en konsekvens av denne sterke fokuseringen, og i flere saker har vi sett at grunnlaget for politiets inngrepen ikke har vært kvalitetssikret som forventet. Pendelen har tydeligvis svingt i tråd med politisk engasjement og medias oppmerksomhet, og utvalgets offensive tiltakslinje svekker etter vår mening da også i seg selv rettsikkerhetsbalansen i forhold til utpekte misstente personer. Når all oppmerksomhet er innrettet mot for få domfellelser, for mange frifinnelser, dårlig politiarbeide, holdningsfeil i hele straffesakskjeden mv, kommer naturligvis de tradisjonelle rettsikkerhetsgarantiene i voldtektssakene i klemme.

Agder politidistrikt har som nevnt innledningsvis i flere år hatt et eget avsnitt for grov vold og seksuelle overgrepssaker. Vi har også tilrettelagt for en enkel beredskapsordning for at medlemmer i teamet kan tilkalles utenom arbeidstiden i både utfordrende overgrepssaker og i alvorlige voldssaker. Politidistriktets nyopprettede voldtektskoordinatorstilling er også lagt til dette teamet. Våre erfaringer med en slik organisering er meget god. Den ivaretar både de faglige utfordringene og den nødvendige offensive tilnærmingen i disse sakene på en utmerket måte. Utvalget foreslår da også slike modeller i alle politidistriktene, og det blir da enda mer uforståelig at det i tillegg forelås etablert en sentral enhet.

Når politidistriktene allerede sliter betydelig på ressursiden, har utvalget tydeligvis ikke i særlig grad skjelt hen til denne utfordringen. Bemanningen av en ny sentral enhet vil konkurrere om ressurstilgangen til politidistriktene – og når flere distrikt i

dag må gå med vakanser fordi det ikke er nok ledig politipersonell på markedet, vil denne uholdbare situasjonen bare forsterkes. Også i et slikt perspektiv representerer forslaget etter vår mening en feilsatsing. Det må da være tilgangen til lokale ressurser som skal sette politiet bedre i stand til å sette inn ressurser når voldtekter innmeldes, og en sentralisering av kompetansen vil faktisk kunne svekke denne muligheten.

De langt fleste voldtektssakene innmeldes straks etter at overgrepet har funnet sted, og der er i denne kritiske fasen at ressursinnsatsen settes på prøve i politidistriktene. En sentral enhet vil ikke kunne avhjelpe våre utfordringer i denne kritiske fasen hvor lokal ressursinnsats kan bli helt avgjørende for hvordan saken senere står seg bevismessig.

I stedet for opprettelsen av en ny sentral enhet mot seksualisert vold som foreslått av utvalget, anbefales i stedet en viss styrking av SO-enheten i Kripos. Dette vil sette Kripos bedre i stand til å ta et overordnet etterforskningsansvar i de mest krevende sakene som går over flere politidistrikt. Også her har utfordringene økt betydelig de senere år gjennom avdekking av pedofiliringer og/eller andre kriminelle som farer rundt og begår meget grove seksuelle overgrep. En slik styrking vil også kunne effektivisere bekjempelsen av utbredelse av barnepornografi på nettet.

3. Forebyggende tiltak

Ingen merknader

4. Hjelpetiltak

Ingen merknader

5. Tilrettelagt samtale

Ingen merknader

6. Erstatning og bistandsadvokat

Når det gjelder utvalgets forslag om endringer i voldsoffererstatningsloven § 3 hvor det lempes på en rekke krav i forhold til gjeldende regler, slutter vi oss til innvendingen fra mindretallet representert ved adv. Erik Lea. Dersom kravet til sannsynlighetsovervekt fjernes, vil en også måtte påregne en vesentlig økning i erstatningsutbetalingene uten at det er tilstrekkelig legitimert at et overgrep faktisk har funnet sted. Allerede i dag har vi et ikke ubetydelig antall saker hvor det positivt avdekkes eller foreligger berettiget mistanke om falske anklager. I all hovedsak blir da den opprinnelige voldtektsanmeldelsen henlagt etter bevisets stilling fordi det som regel heller ikke foreligger tilstrekkelig med bevis for å reise sak for falsk anmeldelse. Vi kan ikke se at dette har vært tema i forbindelse med forslaget til lovendring.

Dersom endringsforslaget fra utvalget vedtas, må det kunne påregnes at de som feilaktig hevder at de har vært utsatt for voldtekt lettere får uberettiget erstatning. I tillegg må en være forberedt på at antallet falske anklager kan øke i fordi flere kan bli fristet til å innlevere falske anklager utelukkende for å hente ut erstatningsbeløp fra ordningen. Problemstillingen som påpekes her må sees i sammenheng med tidligere nedjusteringer av kravene som stilles i voldsoffererstatningsloven, jf.

endringslov av 21/12-07 hvor det ble åpnet unntak både for at overgrepet måtte politianmeldes og at anmeldelsen måtte skje "uten unødig opphold".

Vi mener også at utvalget argumenterer på en lettvint måte når det hevdes at fjerning av vesentlighetskravet for å få erstatningsgjennomslag ikke rører ved uskyldspresumsjonen for den som har blitt utpekt som overgriper. For den som allerede har fått dette stempelet på seg, har det ingen relevant betydning at ordningen reguleres i det sivile spor – som anført i argumentasjonen. Dette synes også å være et utslag av den manglende rettsikkerhetstenkningen vi etterlyser i utvalget. For den som har fått status som uskyldig i en voldtektssak, må dette uansett gi en opplevelse som nærmest tilsvarer konstatering av skyld. Det registreres også at betydningen av at den utpekte gjerningspersonen ofte er identifisert av politi, påtalemyndighet, vennekrete m.fl., ikke omtales av utvalget.

AGDER POLITIDISTRIKT

Arne Pedersen
fung

POLITIET

MOTTATT
03 JUN 2008

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep
0031 OSLO

POLITIDIREKTORATET	
03 JUN 2008 ²	
Arkiv <i>08-13</i>	Arkivkode <i>008</i>
Saksnr. <i>08/987</i>	Dok.nr. <i>7</i>

Deres referanse
200800987 - 1

Vår referanse
2008/00347-3 434

Dato
29.05.2008

Høring - NOU 2008: 4 "Fra ord til handling"

Det vises til direktoratets mail av 31. mars 2008 med vedlegg.

Innledningsvis bemerkes at utvalget fremmer en rekke gode forslag som vil kunne føre til bedre oppfølging av fornærmede og sikre en høyere kvalitet på behandlingen av voldtektssakene.

Asker og Bærum politidistrikt vil konsentrere sin høringsuttalelse om kapittel 8 Rettsapparatets behandling av voldtektssaker og særlig utvalgets hovedforslag om å opprette en egen sentral enhet (SEPOL).

For å imøtekomme behovet for å forbedre politi – og påtalemyndighetens arbeid med voldtektssaker har Asker og Bærum politidistrikt, i tråd med anbefalinger i riksadvokatens publikasjon nr.1/2007, opprettet eget SO-team. Teamet består av en førstebetjent, 3 erfarne etterforskere og en jurist. I tillegg har en krimteknikker spesielt ansvar for disse sakene. Vi har tidligere uttalt oss positivt til Riksadvokatens arbeidsgruppes forslag til arbeidsmetoder og tiltak, det vises særlig til rapport 1/2007 pkt. 1.2.

De tiltakene vi har iverksatt sett i sammenheng med endringer i straffeprosessloven som trer i kraft 1.juli 2008 (styrket stilling for fornærmede) vil sørge for å gi sakene tilstrekkelig prioritet med den nødvendige kvalitet og gi fornærmede den oppfølging og ivaretagelse denne type saker krever.

Etter vår oppfatning må den lokale kompetansen i politidistriktene prioriteres i slike saker. Som utvalget påpeker under pkt. 8.2.7 kom Riksadvokatens arbeidsgruppe (rapport 1/2007) til at en rekke av de tiltak som allerede var foreslått fra tidligere arbeidsgruppe (rapport nr. 2/2000) ikke er fulgt opp i politiet. Holdningsendring og kompetanseheving lokalt sammen med en sentralt utarbeidet dreiebok og opplæring i regi av riksadvokaten/PHS vil være helt sentralt for å forbedre kvaliteten. Vi mener derfor det ikke er hensiktsmessig å opprette en sentral enhet mot seksualisert vold. Den rådgivende funksjonen en slik enhet er tiltenkt i initialfasen av en voldtektssak må håndteres av kompetente medarbeidere lokalt. Vi ser videre for oss at en slik enhet vil kunne virke som en "hvilepute" for de lokale distriktene

Asker og Bærum politidistrikt

Retts og påtale avdelingen, besøk: Øvre Torv 1
Post: Postboks 415, 1302 Sandvika
Tlf: 67 57 60 00 Faks: 67 54 86 34
E-post: post.askerogbaerum@politiet.no

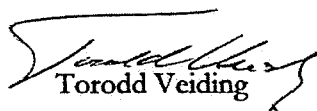
Org. nr.: 947 131 613

som dermed ikke vil sørge for den tilstrekkelige lokale kompetansehevingen. De ressursene som kreves for å opprette en sentral enhet bør tilfalle politidistriktene.

Når det gjelder de andre sakene utvalget nevner - vold i nære relasjoner, seksuelle overgrep mot barn, tvangsekteskap, tafficking og kjønnslemlestelse – bør Kripos ha det sentrale ansvar og/eller yte bistand til distriktene i konkrete saker i medhold av påtaleinstruksen kap. 37.

De øvrige forslagene som fremmes i rapportens kap. 8 slutter vi oss til og ser på dem som viktige forbedringstiltak for å øke kvaliteten på behandlingen av bl.a voldtektssaker

Når det gjelder forslaget fremmet under pkt. 8.4.4 ser vi effektiviseringsgevinsten av at avhørene skrives ut av sivilt tilsatte. På den annen side ser vi faren for at vesentlige momenter i avhøret kan bli utelatt når etterforsker selv ikke skriver det ut. En ordning som foreslått fordrer god opplæring av de sivile slik at det essensielle i avhøret kommer med. Det må uansett kvalitetssikres av den som har gjennomført avhøret.

Torodd Veiding

Saksbehandler:
Stine Karlsen
Tlf: 67 57 69 53

POLITIET

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep.
0031 OSLO

POLITIDIREKTORATET	
03 JUN 2008	
Arkiv 08-13	Arkivkode 008
Saksnr. 08/987	Dok.nr. 8

MOTTATT

03 JUN 2008

Deres referanse
Guri Lenth

Vår referanse
2008/00480-3 434

Dato
29.05.2008

Høring NOU 2008:4 - fra ord til handling.

Det vises til mail datert 31. mars 2008 og høringsbrev fra Justisdepartementet datert 14. mars 2008. Jeg vil i det følgende kommentere noen av temaene som tas opp i høringsbrevet. Dette brev sendes bare til Politidirektoratet.

1. Hvor stort er problemet?

Utvalget har gjort en god jobb med å beskrive hvor alvorlig en voldtekt er, som straffbar handling og i form av – noen ganger varige – skadefølger for offeret. Man har på en overbevisende måte begrunnet hvorfor vi står over for et saksfelt som politiet må gi høy prioritet, og hvor man må tilstrebe best mulig kvalitet i etterforskning og irettføring. For samfunnet er det uakseptabelt at utsatte grupper får sin livskvalitet redusert fordi man lever i frykt for (nye) overgrep.

Det er beklagelig at vi ikke har mer eksakte kunnskap om hvor mange voldtekter som blir begått i Norge. Utvalget forsøker i kapittel 6 å estimere omfanget, og antar at det er mellom 8000 og 16000 tilfeller i året. Det er all grunn til å stille spørsmål ved utvalgets tilnærming og begrunnelsen for dette estimat som utvalget til slutt lander på. Estimaten tar utgangspunkt i undersøkelser (særlig Pape og Stefansens (2004) arbeid), og korreterer undersøkelsesresultatene på en måte som ikke synes å være særlig tilstrekkelig faglig og metodisk forankret. En hovedinnvending mot de mange undersøkelsene som er gjort på feltet er at de er basert på spørreskjemaundersøkelser der respondentene altså selv – på bakgrunn av sine opplevelser – må ta stilling til om handlingene blir å karakterisere som det ene eller det andre, som voldtekt/voldtektsforsøk eller ikke. Dette innebærer en implisitt stillingtagen til både objektive og subjektive straffbarhetsbetingelser, og det sier seg selv at respondentenes svar på et spørreskjema ikke kan benyttes til å fastslå omfanget av problemet med tilstrekkelig nøyaktighet.

Saksfeltet fortjener etter min oppfatning en helt annen grundighet og faglighet i tilnærmingen til beskrivelsen av problemets omfang, og det er av interesse å vise til den danske studien (Balvig og Kyvsgaard 2006) – se utvalgets rapport side 35 – der en mer

Haugaland og Sunnhordland politidistrikt

intervjubarert tilnærming gir helt andre resultater. Det er også viktig av hensyn til dimensjoneringen av de foreslåtte tiltak i rapporten at en legger betydelig mer vekt på å komme nærmere et bedre estimat over denne kriminalitetens omfang. Jeg vil tro at en dybdeintervjubarert tilnærming vil være en bedre metode, men jeg anmoder først og fremst om at Politidirektoratet i sin høringsuttalelse ber om at problemets omfang gjøres til gjenstand for en ny og grundig gjennomgang av en gruppe med nødvendig samfunnsfaglig (og juridisk) forskningskompetanse.

Jeg vil også minne om at det er av avgjørende betydning at særlig politiet har oversikt over omfanget av slik alvorlig kriminalitet. De mørketall som kan utledes av utvalgets rapport er av et slikt omfang at det vil kunne påvirke publikums tillit til at etaten "vet hva de holder på med". Tallene er imidlertid så store at det er all grunn til – også på denne bakgrunn – å kvalitetssikre dette på ny. I tillegg til dette vil jeg trekke frem at erfarne tjenestemenn som til daglig har med slike saker å gjøre, ikke kjenner seg igjen i den beskrivelse av problemets omfang som rapporten legger opp til.

I denne sammenheng må det påpekes at utvalget ignorerer spørsmålet om de "bevisst falske eller ubevisst uriktige anmeldelser av voldtekt" fordi det "ligger utenfor utvalgets mandat å kartlegge dette omfanget" (pkt. 8.2.2.). Men utvalget fikk vitterlig i mandat å kartlegge omfanget av voldtekt etter straffeloven § 192, og en undersøkelse av antallet falske eller uriktige anmeldelser burde være minst like relevant som de estimerer man har foretatt om antatte mørketall. Det er bemerkelsesverdig at utvalget på ene siden fastslår at det er "uheldig at det ikke eksisterer studier som, med utgangspunkt i norske forhold, har undersøkt omfanget av korrekt henlagte anmeldelser", og på andre siden ikke ser det som sin oppgave å endre på dette. Det hadde vært ønskelig å fått dette bedre belyst, både fordi det angår størrelsen på det problemet som må bekjempes, og fordi det går til kjernen på spørsmålet om rettsikkerhet.

2. Rettsikkerhet

Både offer og antatt gjerningsmann har krav på rettsikkerhet. Offerets interesser og behov er vektlagt og grundig belyst gjennom utredningen, og synes godt ivaretatt. I pkt. 8.1. sier en litt om rettsikkerhet generelt, og fastslår at "utvalget er imidlertid helt bestemt på at et mål om flere anmeldelser, tiltaler og eventuelt domfellelser ikke må gå på bekostning av siktedes rettssikkerhet". Det er viktig og riktig at dette blir slått fast, og det må være en målsetning at de tiltak som videre beskrives, (blant annet i kapittel 8 – rettsapparatets behandling av voldtektssaker) er egnet til å sikre begge parter rettsikkerhet. Sett i lys av at det årlig blir inngitt et ukjent antall falske eller uriktige anmeldelser for voldtekt ville det vært ønskelig at utvalget hadde behandlet dette temaet bredere. Politiets etterforskning må (fortsatt) være slik innrettet at den kan avdekke både faktisk begåtte voldtekter og falske/uriktige anmeldelser om samme. Med dette som utgangspunkt kan det bli en utfordring å møte kravet om flere siktelser, tiltaler og domfellelser. Utvalgets syn er at "en prioritert, kyndig og grundig etterforskning både vil øke siktedes rettsikkerhet og bedre imøtekomme fornærmedes legitime interesser". Vi får håpe at resonnementet er riktig..

3. Prioritering og ressursbruk – hvilken filosofi skal gjelde?

Vi står (igjen) over for valget mellom etablering av et særorgan og øremerking av ressurser til bestemte oppgaver versus samlet etatsledelse og helhetsspektiv på politiets oppgavefelt. Problemstillingen er gammel. Historisk var det nødvendig for politikerne å gripe til øremerking (midler og/eller dedikert organisasjon) når man ville sikre seg at et bestemt problem ble effektivt bekjempet, ganske enkelt fordi man manglet annet

styringsverktøy. Men med etablering av en moderne sentralledelse i politiet og innføring av helhetlig etatsledelse burde slik øremerking nå være en foreldet styringsmodell. Slik er det imidlertid ikke. Hvis man vil styrke politiets innsats mot bestemte problemområder går veien gjennom styrket sentralledelse og mer effektiv etatsledelse, ikke gjennom organisatorisk fragmentering og oppsplitting av ressurser.

3.1. SEPOL

Utvalget foreslår at det skal opprettes en ny sentral, landsdekkende og døgntkontinuerlig enhet mot seksualisert vold – SEPOL. Jeg vil fraråde dette. Grunnene er dels gitt ovenfor. Dertil kommer at:

- Det er stor usikkerhet knyttet til oppgaveomfanget for det nye særorganet. Som nevnt ovenfor antar utvalget at det forekommer mellom 8000 og 16000 anmeldelser årlig i Norge. Samtidig er det en målsetning å øke anmeldeshyppigheten, som i dag anslås å ligge mellom 6 og 12 %. Antall saker til behandling for SEPOL kan derfor komme til å ligge mellom 480 og 1920 (høyere hvis anmeldeshyppigheten øker). Usikkerheten knyttet til hvor stort sakstallet blir gjør det vanskelig å dimensjonere enheten på en fornuftig måte.
- Utvalget estimerer de årlige utgiftene til 25 millioner samt 10 millioner til etablering. Det er sagt lite om hvordan man er kommet frem til dette, bortsett fra at man ser for seg en ramme på 30 årsverk. Man har gått lite inn på organisatoriske forhold eller fordeling av årsverkene på administrative og operative funksjoner.
- Det foreslås at "alle anmeldelser av seksuelle overgrep i Norge skal innrapporteres uten opphold til den sentrale enheten", som skal ha døgntkontinuerlig drift. Deretter skal "enhetens spesialtrene etterforskere" bistå, enten ved å rykke ut til vedkommende politidistrikt eller gjennom telefonkonferanse, og herunder sørge for at etablerte og kontinuerlig oppdaterte sjekklistor blir fulgt. Det kan stilles spørsmål ved om alt dette kan utføres innen den foreslåtte ramme på 30 årsverk, særlig hvis det viser seg at antallet saker til behandling årlig kan komme opp i 2000, eller over.
- Det er heller ikke mulig å se om utvalget har vært realistisk i sine anslag av hvor mange årsverk som skal til for å dekke tjenesten døgntkontinuerlig. Formentlig bør man alltid ha en minstebemanning på to personer bare for å kunne svare på telefon- og andre henvendelser. Arbeidsbelastningen vil ikke være jevn, noen ganger vil det være for mye å gjøre for to personer, andre ganger for lite.

De tankene som utvalget har fremmet reiser flere spørsmål enn svar. Det er ikke mulig å konkludere med om estimatet på 30 årsverk og 25 millioner i årlig drift er realistisk. Det eneste som er sikkert er at dette blir en kostbar ordning, som i verste fall kan vokse seg til å bli en gjøkunge i politisystemet, hvor finansieringen av SEPOL kan ta betydelige ressurser fra de andre oppgavene som politiet skal løse.

3.2. Alternativ til SEPOL

Det er nevnt at den foreslåtte bistands- og rådgivningsfunksjonen kan legges til KRIPOS, og til en mindre prislapp, men utvalget vil altså heller ha en ny, dedikert enhet. Under henvisning til ovenstående vil jeg foreslå at man igjen ser på om noen av disse oppgavene heller bør legges til Kripos. Samtidig bør det vurderes om den foreslåtte ordningen med utrykning for å bistå lokalt politi er nødvendig, eller om tiltak som en nasjonalt tilgjengelig elektronisk dreiebok, telefonisk råd og bistand fra sakkyndig hold og bedre utdanning og trening av etterforskere og andre vil være tilstrekkelig.

3.3. Forholdet til den lokale politimester og overordnet påtalemyndighet

Jeg velger å tolke utvalget dit hen at bistanden fra SEPOL skal gis i form av råd og veiledning til det lokale politidistrikt som har mottatt en anmeldelse om voldtekt. Men utvalgets ordbruk gjør at man kommer i tvil, som når det sies at man "vil sikre at samtlige anmeldelser får den oppmerksomheten de skal ha" og man vil "gjennom direkte kommunikasjon med det aktuelle politidistrikt sørge for at alle saker blir behandlet profesjonelt etter etablerte retningslinjer" (mine understrekninger). Ordbruken kan indikere et ønske om at SEPOL skal ha en slags direktiv- eller instruksrett i denne typen saker. Hvis dette er riktig vil det i så fall reise tunge, prinsipielle spørsmål som utvalget ikke har berørt. Politimesteren vil neppe godta at et utenforstående organ med snevert sektoransvar skal kunne gi direktiver som berører hans/hennes totalansvar for prioriteringer og bruk av ressurser i politidistriktet.

Likeså vil jeg tro at den (lokale) overordnede påtalemyndighet ikke har til hensikt å abdisere fra sitt ansvar for å kontrollere kvaliteten i politiets arbeid, også når det gjelder saker om voldtekt.

4. SO-team i politidistriktene

Forslaget har vært fremmet tidligere, og POD påpekte da at det ut fra bemanning og oppgavemengde ikke vil være forsvarlig at de minste politidistriktene oppretter slike team (pkt 8.3.1.), og at man heller bør utbygge ordningen med familievoldskoordinator. Konklusjonen må være den samme i dag.

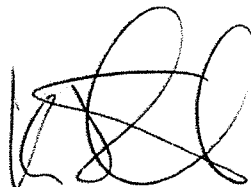
5. Konklusjon

Det vil fremgå av ovenstående at selv om utvalget har gjort en god jobb med å sette fokus på et alvorlig problemområde har man dessverre unnlatt å gå inn på noen viktige områder som det kunne vært nyttig å få belyst på en faglig forsvarlig måte – ikke minst problemets omfang.

Noen foreslåtte tiltak synes fornuftige:

- En bedre sentral rådgivnings- og bistandsfunksjon vil være nyttig, men bare hvis den blir organisert på en slik måte at den er kosteffektiv i forhold til de behov politidistriktene har.
- På lokalt plan vil man (her som på andre områder) kunne ha noe å vinne ved bedre utdanning og trening av nøkkelpersonell, samtidig som man søker å organisere seg på en måte som gjør at spisskompetansen blir brukt på mest effektiv måte (ev. i form av SO team hvis forholdene tilsier det).
- Elektronisk dreiebok og andre støttemidler kan gi god effekt.
- Tettere samarbeid med annet fagpersonell vil også her kunne gi bedre resultater.

Forslaget om etablering av SEPOL må skrinlegges, likeså kravet om at alle politidistriktene skal etablere egne SO avdelinger eller team.

Kaare Songstad

POLITIET

MOTTATT

02 JUN 2008

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep.
0031 OSLO

POLITIDIREKTORATET	
02 JUN 2008 ²	
Arkiv 08-13	Arkivkode 008
Saksnr. 08/987	Dok.nr. 6

Deres referanse
200801226- / /IBF

Vår referanse
2008/01066-3 008

Dato
30.05.2008

Høringsbrev - NOU 2008:4 "Fra ord til handling - Bekjempelse av voldtekt krever handling"

Det er vanskelig å være uenig i utvalgets virkelighetsbeskrivelse på feltet seksualisert vold. Likeledes at det i er et forbedringspotensiale i politi og påtalemyndighetens behandling av sakene, fra initialfase til irettføring.

Det er vår klare oppfatning at opprettelse av en egen sentral enhet på feltet seksualisert vold er feil veg å gå. Det er framhevet fra utvalgets side at opprettelsen representerer en symbolsk markering samt at opprettelsen vil gi et faglig løft uten at feltet prioriteringsmessig må konkurrere med andre prioriterte områder, noe som vil være tilfellet med en tilknytning innunder KRIPOS. Det erkjennes fra utvalgets side at etableringen av den sentrale enheten vil få økonomiske konsekvenser, og slik den beskrives vil den dertil representere en ikke uvesentlig belastning på de totale ressurser som er til fordeling.

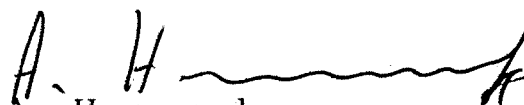
Utvalget understreker at suksess på feltet forutsetter tillit som må opparbeides gjennom kvalitet over tid. Vi er enig i dette og bæreren av denne tillit eller mangel på slik er det lokale politi, og vil være det også i framtiden uansett opprettelsen av en sentral enhet eller ei. Nødvendig holdningsendring og kompetanseforbedring bør derfor skje i det ordinære politiet.

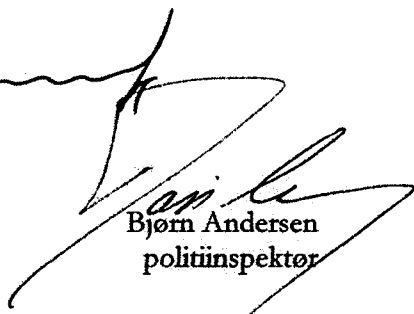
ØKOKRIM er brukt som eksempel, modell og legitimitet for forslaget om opprettelse av en ny sentral enhet. Vi vil ikke her ta opp en relativ fersk avsluttet debatt om de sentrale politiinstitusjoners organisering og innbyrdes forhold, men begrense oss til å si at vårt totale system neppe profiterer på ytterligere fragmentering. Det kan ikke være en legitim begrunnelse ved sentral organisasjonsendring, at etaten ikke er i stand til samlet sett å prioritere riktig de ressurser og den kompetanse som er tilgjengelig.

Rogaland politidistrikt

I den grad det finnes formålstjenlig å bygge opp en sentral kompetanse til bruk for bistandsformål, må dette kunne skje i KRIPOS-regi. Denne bistand kan da gjerne være av den type som beskrives av utvalget, veiledning, utrykning, utarbeidelse av dreiebøker o.a.

Forslaget vedrørende SO-team i politidistriktene, kompetanseheving inkludert opplæring av førstelinjemannskaper i politiet er gode innspill. Utvalgets bemerkninger med hensyn til obligatorisk årlig trening i operative disipliner i motsetning av tilsvarende på etterforskingens område er til ettertanke, og gir grunnlag for videre oppfølging.

Arne Hammersmark
Kst

Bjørn Andersen
politiinspektør

POLITIET

POLITIMESTEREN

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep.
0031 OSLO

MOTTATT

16 JUN 2008

POLITIDIREKTORATET	
16 JUNI 2008	
Arkiv:	Arkivkode:
08-13	008
Saksnr:	Dok.nr:
08/987	20

Deres referanse
200800987-1

Vår referanse
2008/01298-3 434

Dato
10.06.2008

Høring - NOU 2008:4 - "Fra ord til handling - Bekjempelse av voldtekt krever handling"

Det vises til Justis- og politidepartementets brev av 14. mars 2008 hvor det bes om høringsuttalelser til NOU 2008:4 "Fra ord til handling - Bekjempelse av voldtekt krever handling".

Høringsuttalelsen sendes Politidirektoratet under henvisning til mail fra juridisk rådgiver Guri Lenth daterte 31. mars 2008, samt telefonsamtale av 6. juni 2008.

Politimesteren i Romerike har merket seg den kritikken som er rettet mot politiets og rettsapparatets behandling av voldtektssaker, og stiller seg bak utvalgets konklusjon hva gjelder at det må tas grep for å heve kvaliteten på behandlingen av disse sakene.

Etter en helhetsvurdering har Politimesteren i Romerike valgt å konsentrere sine merknader om de forslagene utvalget presenterer i kapittel 8 i NOU'en.

Opprettelse av Politiets sentrale enhet mot seksualisert vold (SEPOL)

Utvalget foreslår at SEPOL opprettes. Det skisseres i den forbindelse flere muligheter hva gjelder hvordan organet kan organiseres, hvilken bemanning enheten bør ha og hvilke oppgaver som bør legges til enheten.

Politimesteren i Romerike har ingen innvendinger mot at det opprettes en døgnbemannet enhet som skal bistå/veilede politidistriktene i (initialfasen) etter mottakelsen av en voldtektsanmeldelse. Det er videre gode argumenter for at enheten også gis et nasjonalt ansvar for å registrere, koordinere og analysere informasjon vedrørende saksfeltet.

En er imidlertid skeptisk til å opprette et nytt særorgan som evt skal få selvstendig ansvar for etterforskning og iretteføring av enkelte saker innen feltet seksualisert vold. Opprettelsen av et slikt organ vil reise en rekke prinsipielle og praktiske problemstillinger i

Romerike politidistrikt

Politimesteren

forhold til avgrensning av ansvarsforhold hva gjelder politiets og Kripas sin håndtering av sakene. I tillegg vil opprettelsen av et slikt særorgan kreve betydelige ressurser. Et spørsmål blir da om en kan forsvare slike utgifter, sett hen til antall saker det dreier seg om - selv på nasjonalt nivå. Skulle en likevel ønske å opprette et slikt særorgan, synes det nødvendig med en ytterligere utredning av hvordan SEPOL skal organiseres, hvilke oppgaver som skal legges til organet mm.

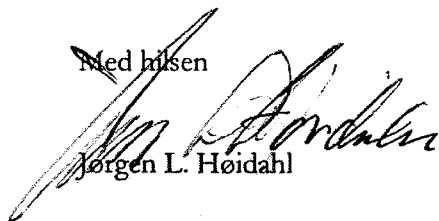
Utvalget har også drøftet om enheten kan legges til Kripas, men synes kritiske til en slik løsning særlig sett hen til at enheten da må konkurrere om begrensede ressurser internt. Etter vårt syn, vil det likevel være hensiktsmessig å legge rådgivningsenheten nettopp til Kripas. Ved å velge en slik løsning kan en dra veksler på den allerede eksisterende organisasjonen, hvilken åpenbart vil føre til betydelig lavere kostnader. I tillegg vil fagmiljøet i den nye enheten kunne dra nytte av opparbeidet kompetanse i andre avdelinger ved Kripas på "tilstøtende" fagområder. Den ulempen utvalget har vektlagt, kan en avhjelpe ved at det øremerkes midler til (den nyopprettede) enheten.

Øvrige forslag.

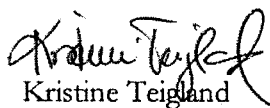
Politimesteren i Romerike har merket seg utvalgets forslag om opprettelse av SO-team i alle større politidistrikter, og er av den oppfatning at dette er et forslag som kan ha mye for seg. En er enig i at kvaliteten på voldtektssakene er helt avhengig av at man iverksetter de riktige taktiske- og teknisk etterforskningsskrittene i startfasen, samt av at saken får den nødvendige prioritet i den videre oppfølgingen. Etter vår oppfatning vil dette best kunne ivaretas ved at personer med spesialkompetanse/spesiell interesse på dette fagfeltet får anledning til å arbeide med disse sakene på heltid. SO-teamene må imidlertid nødvendigvis gis en viss størrelse bemanningsmessig, dersom de skal kunne ha den nødvendige kapasitet/kontinuitet. En vil i denne forbindelse understreke at ved å "øremerke" ansatte til slike stillinger, binder man opp politidistriktets ressurser og reduserer den fleksibiliteten som ligger i dagens struktur. Det vil således være viktig at en evt beslutning om opprettelse av SO-team følges opp med de bevilgningene som skal til for å gjennomføre tiltaket.

Når det gjelder forslagene inntatt i punktene 8.4.2 til 8.4.5 har en ingen merknader utover at det er viktig at politiet tilføres de nødvendige ressurser for gjennomføringen av tiltakene.

Med hilsen

Jørgen L. Høidahl

Kristine Teigland
politiadvokat

POLITIET

POLITIDIREKTORATET
Postboks 8051 Dep
Besøk: Hammersborggata 12
0031 OSLO

POLITIDIREKTORATET	
12 JUNI 2008	
Arkiv:	Arkivkode:
08-13	008
Saksnr:	Dok.nr:
08/987	19

MOTTATT

12 JUN 2008

Deres referanse

Vår referanse

Dato

2008/00679-3 008

10.06.2008

200800987-1 Høring - NOU 2008:4 "Fra ord til handling"

Utvalget foreslår å opprette en sentral enhet for å løse problemene innen fagområdet seksuelle overgrep

Dersom en sentral enhet er ment å skulle ha et overordnet faglig ansvar, med hovedfokus på kunnskap- og kompetanseheving, vil en slik enhet kunne ha god effekt. Foreliggende utredninger har påpekt behovet for kompetanseheving innen dette fagområdet. Både innen det forebyggende aspekt, innen etterforskning og innen det påtalemessige området er behovet for kompetanseheving stort – det viser med all tydelighet resultatet av de undersøkelser som er foretatt. Henleggelsesandelen er stor og frifinnelsesandelen er også større enn det som kunne forventes i forhold til andre typer lovbrudd. For mange vil det være nyttig i åpningsfasen av en etterforskning å ha noen å konsultere idet det i åpningsfasen i slike saker er viktig å ikke trå feil.

Å utarbeide gode og oppdaterte dreiebøker må også være en sentral arbeidsoppgave for en slik enhet. Det viser seg gjentatte ganger at det å ha gode rutiner som f. eks. sikrer spor og skaper god kvalitet i etterforskningen er helt avgjørende for resultatet i slike saker, særlig der biologiske spor har en kort levetid før de går tapt og derfor må sikres tidlig og på betryggende måte.

Dersom det skal opprettes en sentral enhet som er ment å være en utrykningsenhet, vil det nok være mer tilfeldig hvor stor hjelp som blir gitt i det konkrete tilfellet. Dimensjoneringen av en slik enhet blir erfaringsmessig sjelden tilstrekkelig og vil lett føre til at bistand i form av utrykning ikke blir gitt dersom enheten allerede er opptatt med bistand andre steder og ingen er ledige. En utrykningsenhet vil også lett kunne bli en sovepute for distriktene i forhold til det å skaffe seg kunnskap og kompetanse. Man lener seg til utrykningsenheten og regner med å få hjelp derfra når overgrep har skjedd.

Utvalget reiser spørsmål om opprettelse av egne SO-team i hvert politidistrikt. Hvorvidt det skal opprettes eget SO-team må overlates til det enkelte politidistrikt å ta stilling til. Med de mange oppgaver politiet i dag skal prioritere må både spørsmålet om opprettelse av slikt

Østfold politidistrikt
Postboks 73, 1701 Sarpsborg

team og dimensjoneringen av dette avpasses i forhold til det tilfang distriktet har av slike saker. De fleste saksfelt roper i dag etter mer ressurser. Det må da være opp til politimesteren å se helheten i dette og om sakstilfanget er tilstrekkelig stort til å forsvare opprettelse av et SO-team, idet binding av ressurser her vil måtte gå på bekostning av andre prioriterte oppgaver i distriktet.

Dersom sakstilfanget er lite, vil et SO-team på bare en eller to personer ikke gi den effekt som må kunne forventes. I politidistrikter med mange små driftsenheter vil det ofte være lite sakstilfang av slike saker i hver enhet. Avstanden mellom enhetene kan imidlertid være så stor at et felles SO-team ikke vil gi den nødvendige nærhet til offeret, som det er svært viktig å ta hensyn til i slike saker. Da må organiseringen for å kunne løse oppgavene kunne foregå på annen måte, eksempelvis ved fagsamlinger der de som behandler slike saker kommer sammen og hvor konkrete saker diskuteres og fremdriftsplaner legges, samtidig som kunnskap og kompetanse kan utvikles. Det viktige her er at de som på hver enhet har ansvaret for slike saker har den nødvendige kompetansen og er oppdatert på fagfeltet. Er sakstilfanget i et politidistrikt erfaringsmessig lite, vil et faglig samarbeide med eksempelvis nabodistriktet også kunne gi god effekt. Erfaringsmessig sitter det i dag mange etterforskere på små enheter som ikke har noen å diskutere konkrete saker med, og som i tillegg til å ha dette som et spesialfelt også skal løse mange andre oppgaver. Muligheten for dialog med andre som er i samme situasjon er derfor viktig, enten innen eget politidistrikt eller over grenser. Opprettelse av regionale fagforum hvor enkeltsaker, men også kunnskapsheving settes i fokus, vil være nyttig, og også gi de som i dag sitter alene med slike saker en mer meningsfylt hverdag.

Opprettelse av en sentral enhet som skal ha ansvaret for visse oppgaver i en konkret sak mens andre oppgaver skal behandles regionalt kan bli vanskelig å håndtere og enda vanskeligere å styre, både etterforskningsmessig og påtalemessig.

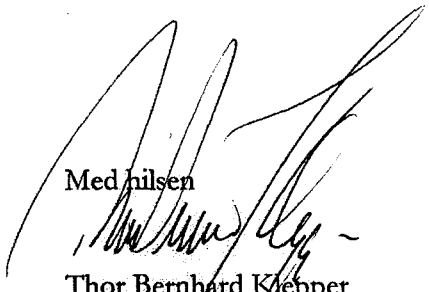
Når det gjelder spørsmålet om tilrettelagt dialog mellom overgriper og offer, er en enig i at dette ikke må gå i justisvesenets regi. Dette må forankres i helsevesenet. Effekten av en slik ordning må imidlertid utprøves før den foreslås innført som en fast ordning i politidistriktene.

Utvalget foreslår at kravet til bevis for å få voldsoffererstatning endres til vanlig sannsynlighetsovervekt. Bevisvurderingen i slike saker er i dag svært vanskelig. Det viser antall henleggelse og antall frifinnelse med all tydelighet. Ofte går bevisvurderingen på de implisertes troverdighet. Er anmelder et offer eller en angrende frivillig aktør. Etterforskning i slike saker har ved flere tilfeller endt opp med at anmelder egentlig var en frivillig aktør, men det er først etter lengre etterforskning at dette innrømmes. Dersom kravet til å få erstatning, uavhengig av om forholdet er anmeldt og etterforskning innledet eller ikke, endres til vanlig sannsynlighetsovervekt, vil ordningen lett kunne misbrukes og ordningen vil ikke få den ønskede effekt.

Det kan også reises spørsmål om hvorfor en type lovbrudd skal gi lettere tilgang til erstatning eller oppreisning enn andre, der beviskravet ikke endres. Også ofre som har vært utsatt for brutale ran eller andre brutale voldelige overgrep vil kunne få sine liv ødelagt og slite med både fysiske og psykiske senvirkninger. At offeret vil få lettere tilgang til erstatning dersom et voldsovergrep avsluttes med et seksuelt overgrep, kan også være vanskelig å forstå.

Det å få offererstatning fra det offentlige (med regress til overgriper) bør være undergitt de samme bevisbyrdereregler uavhengig av hva slags overgrep offeret har vært utsatt for. Det bør ikke være noen som har forrang her.

Det er ikke bare innen politi og påtalemyndighet at det er behov for kompetanseheving. I mange saker danner dommeravhør utgangspunktet for etterforskning fordi offeret er mindreårig. Det viser seg til stadighet at dommeravhørene ikke er tilstrekkelig gode. Den dommer som skal forestå avhøret har ikke tilstrekkelig kunnskap om fagfeltet og heller ikke tilstrekkelig psykologisk innsikt eller evne til å avhøre barn. Med et dårlig utgangspunkt for etterforskningen blir heller ikke resultatet godt.

Med hilsen

Thor Bernhard Kjøpper
visepolitimester

POLITIET

MOTTATT

11 JUN 2008

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep
0031 OSLO
Norge

POLITIDIREKTORATET	
11 JUN 2008 ²	
Arkiv 08-13	Arkivkode 008
Saksnr. 08/987	Dok.nr. 18

Ders referanse
200800987

Vår referanse
2008/00643-3 008

Dato
09.06.2008

Høring - NOU 2008:4 "Fra ord til handling - Bekjempelse av voldtekt krever handling"

Det vises til brev av 14.03.2008.

Troms politidistrikts uttalelse konsentrerer seg om det som i første rekke er vårt fagfelt; Rettsapparats behandling.

Troms politidistrikt stiller seg positiv til en sentralisert enhet - SEPOL. Det forutsettes at denne først og fremst skal være en rådgivende enhet med spisskompetanse på saksfeltet, og bare i liten grad overta etterforskningen av sakene. Det er viktig at opprettelsen av en slik enhet ikke medfører at kompetansehevingen lokalt nedprioriteres. Politidistriktene må ha tilstrekkelige ressurser til å kunne etterforske sakene grundig selv. Det er vår oppfatning at enheten bør organiseres inn under Kripos. En mener at det bør vektlegges at en slik organisering vil gi lavere driftskostnader i form av felles merkanile funksjoner mv. Enheten bør likevel kunne tildeles øremerkede midler. Som en del av enhetens kompetansehevende rolle, bør enheten ha hospitantstillinger hvor politidistriktenes ansatte kan hospitere i for eksempel 3 måneder.

En nasjonalt tilgjengelig elektronisk dreiebok ønskes velkommen. I tillegg til de konkrete tiltak under etterforskningen, bør det her tas inn henvisninger til aktuelle rundskriv og andre sentrale føringer.

En erkjenner til dels at det å arbeide med etterforskning av seksuelle overgrepssaker har lav status blant polititjenestemenn og -kvinner. Problemer med å besette stillinger innen dette saksfeltet oppleves imidlertid både å skyldes mangel på politipersonell generelt og mangel på interesse for denne type saker. Erfaringer fra det lokale Økoteamet sier oss at det er mange fordeler med å kunne arbeide i et fast organisert team. I tillegg til de fordeler spesialisering gir, oppnår en gevinst ved å kunne konsentrere seg om få saker av gangen, ha et nært samarbeide mellom etterforskere og jurister, og på den måten klare å ferdigstille sakene raskt og med høy kvalitet. Liggetid etter ferdig etterforsket sak og før påtaleavgjørelse unngås i stor grad. Ulempene ved spesialisering finnes imidlertid også, blant annet blir distriktet svært sårbar når personell slutter, har permisjon eller ferie, og for juristene gjelder i

Troms politidistrikt

Retts- og påtaleenheten, besøk: Grønnegt. 122
Post: Postboks 6132, 9291 TROMSØ
Tlf: 77 69 85 00 Faks: 77 69 87 54
E-post: post.troms@politiet.no

Org. nr.: 974 769 425
Bankgiro: 7694.05.08033

tillegg at det blir færre å fordele jourvaktene på. Sedelighetssaker er ofte arbeidskrevende, for eksempel brukes anslagsvis minst 2 dagsverk på å forberede og gjennomføre ett dommeravhør av barn. For voldtektssaker gjelder spesielt det at de ofte oppstår i helgene. Dersom et SO-team virkelig skal oppfylle sitt formål, må det organiseres med relativt mange ansatte for å kunne ha en form for bakvakt hver helg, slik at teamets personell kan ta nødvendige avhør i helgene. Det må stilles spørsmål ved om det er tilstrekkelig tilgang på personell som ønsker å arbeide kun med denne type saker. Før det endelig tas stilling til om SO-team skal opprettes i hvert politidistrikt, bør det derfor utredes nærmere om det vil la seg gjøre å bemanne disse tilstrekkelig både ut fra tilgang på personell, økonomi mv. Det er viktig at et slikt team ikke blir et sted der ansatte bare arbeider kort tid før man søker seg videre. Videre må det ses nærmere på om dette er en realistisk arbeidsform i de geografisk store distriktene. I vårt distrikt kompliseres teamarbeid av at reisetiden fra hovedsetet og til det nordligste lensmannskontoret er 3 timer. Det bør vurderes om teamet også skal ha ansvar for voldssaker i distrikt hvor sakstilfanget er mer begrenset.

Et krav om sertifisering av avhørere, vil kunne bli vanskelig å tilfredsstille. I Troms politidistrikt er det i dag et fåtall, om noen, tjenestemenn som har Politihøgskolens utdanning i avhørsteknikk. Å utdanne tilstrekkelig mange etterforskere vil, med dagens kurstilbud, ta atskillige år. I eget distrikt har en satset sterkt på at alt politipersonell ved etterforskningsavdelingen og ved lensmannskontorene har gjennomført Kreativ-kurs. Dette bør være et tilstrekkelig krav. Det kan i tillegg vurderes å utvikle et eget kurs i avhørsteknikk i sedelighetssaker, spisset mot det å identifisere bevis i slike saker. Kurset bør ikke være veldig omfattende og ressurskrevende, og med et Kreativ-kurs eller tilsvarende i bunnen, bør 2 kursdager være tilstrekkelig.

At videoopptak gjøres obligatorisk, er et naturlig krav forutsatt at alle distrikt tildeles tilstrekkelig utstyr for dette. I Troms politidistrikt foretas avhør på lyd og bilde i så nær som alle voldtektssaker. En arbeider også med en løsning for å utplassere videoopptaksutstyr på Overgrepsmottaket ved Legevakta, for å kunne gjennomføre avhør meget kort tid etter at overgrepet er meldt, og så skånsomt som mulig for fornærmede. En støtter forslaget om en prøveordning med sivilt personell som skriver ut videoavhørene.

De tiltak som foreslås under hjelpetiltak synes fornuftige og en stiller seg positiv til disse. En har ikke motforestillinger mot at det etableres en prøveordning for tilbud om tilrettelagt samtale i regi av helsevesenet. En er enig i at dette bør skje helt atskilt fra straffesaken.

Med hilsen

Truls Fyllin

Arvid Isaksen
politiinspektør

POLITIET

Politidirektoratet

MOTTATT

09 JUN 2008

POLITIDIREKTORATET	
09 JUNI 2008 9	
Arkiv: 08-13	Aktkode: 008
Saksnr: 08/987	Dokument: 14

Deres referanse
200801226

Vår referanse
2008/00326-3 008

Dato
05.06.2008

Høringsuttalelse om NOU 2008:4 fra Kripos

1. Innledning

Det vises til departementets høringsbrev av 14.03.2008. Høringsuttalelsen sendes tjenestevei.

Kripos vil i denne høringsuttalelsen i all hovedsak konsentrere seg om etterforskning av voldtektssaker med særlig vekt på hva Kripos kan bidra med. Dette er ikke et uttrykk for at andre sider ved voldtektsproblematikken er uviktige, men det er andre høringsinstanser som har bedre faglige forutsetninger for å uttale seg om disse sidene enn Kripos.

Innledningsvis er det viktig å framheve at voldtekt er et alvorlig lovbrudd. At bare en liten del av voldtektshandlingene resulterer i fellende dom, medfører at straff har begrenset allmennpreventiv effekt i denne typen saker. Det må derfor være en prioritert målsetting å øke antallet fellende dommer for voldtekt.

2. Innledende bemerkning til forslaget om etablering av SEPOL

Utvalget foreslår at det etableres et nytt særorgan til behandling av voldtektssaker – SEPOL. Særorganet skal ha ca. 30 årsverk og et budsjett på ca. 25 millioner kroner. Organet er dels tiltenkt oppgaven med å veilede politidistriktene i alle enkeltsaker, dels bistå politidistriktene i enkeltsaker og dels overta, etterforske og iretteføre enkeltsaker.

Det er mange utfordringer som skal håndteres i etterforskningen av voldtektssaker. Kripos er av den oppfatning at det å ha spisskompetanse på dette området på nasjonalt nivå forutsetter et stort og variert fagmiljø. Det gjør det mulig å trekke veksler på kompetansen som finnes innenfor de ulike fagfeltene.

Tiltakene som iverksettes for å bedre kvaliteten på etterforskningen av voldtektssaker, kan ikke ses isolert fra etterforskningen av annen alvorlig kriminalitet som drap (strl. § 233), mordbrann (strl. § 148) og grovt ran med døden til følge (str. § 268 tredje ledd).

KRIPOS

Den nasjonale enhet for bekjempelse av organisert og annen alvorlig kriminalitet

Brynsalléen 6, Postboks 8163 Dep, 0034 OSLO

Tlf.: 23 20 80 00 Faks: 23 20 88 80

E-post: kripas@politiet.no

Org.nr.: 974 760 827

Pålegg om f.eks. bruk av lyd- og bildeavhør i voldtektssaker, men ikke i drapssaker, vil framstå som inkonsekvent.

Det å etablere et særorgan som skal følge opp alle voldtektssaker (over tusen anmeldelser på årsbasis), bryter med måten straffesaksarbeidet har vært organisert på til nå. Etterforskningsansvaret er primært tillagt det politidistriktet hvor den straffbare handlingen har funnet sted. Fra dette prinsippet har det til nå bare vært gjort unntak for et fåtall saker som er særlig alvorlige, krever spesialkompetanse eller er svært ressurskrevende. I disse sakene er etterforskningsansvaret lagt til Økokrim (se påtaleinstruksen § 35-4) og Kripos (se påtaleinstruksen § 37-3).

Det er Kripos' oppfatning at ansvaret for etterforskning av alvorlig kriminalitet bør ligge hos politidistriktene som i dag.

3. Kriminaltekniske utfordringer ved voldtektssaker

De kriminaltekniske utfordringene som man står overfor i voldtektssaker, er nesten ikke omhandlet i utredningen. Det stilles stadig større krav til dokumentasjon av den tekniske etterforskningen i stadig flere typer straffesaker. Siden et betydelig antall voldtektssaker henlegges med ukjent gjerningsperson, er det vanskelig å forstå at teknisk etterforskning ikke er grundigere omtalt. I 2007 ble det inngitt 1 065 anmeldelser for voldtekt / forsøk på voldtekt. Av disse anmeldelsene ble 127 (11,9 %) henlagt med ukjent gjerningsperson. God teknisk etterforskning bidrar erfaringsmessig til å øke oppklaringsprosenten.

Stortinget har nylig vedtatt nye bestemmelser for registrering av DNA. Dette skal følges opp med betydelig satsing fra politiet på bruk av DNA i straffesaker. Å kunne identifisere en gjerningsperson på grunnlag av DNA, forutsetter en grundig teknisk etterforskning på åstedet. Den tekniske etterforskningen i voldtektssaker vil derfor bli enda viktigere i framtida.

Situasjonen hva angår politidistriktenes ressurser og kompetanse innen kriminalteknikk er beskrevet i en egen rapport, "Kriminalteknikk 2006, Statusrapport og tiltak", overlevert til Politidirektoratet den 23. oktober 2006. I rapporten påpekes svakheter og fremmes forslag til forbedringer. Det er Kripos' erfaring at kvaliteten på den tekniske etterforskningen er ujevn og i noen politidistrikter under forsvarlig nivå.

En hovedutfordring er voldtektssakenes kompleksitet. Sakene krever at man har erfaring med åstedsundersøkelser generelt, men også voldtektsåsteder spesielt. De kriminaltekniske utfordringene knytter seg ofte til voldtekter i nære relasjoner, eller at anmeldelsen blir inngitt lenge etter at voldtekten har funnet sted. Tolkningen og vurderingen av disse åstedene krever i mange tilfeller spisskompetanse som finnes bl.a. ved laboratorietjenesten ved Kripos. Det er viktig å se dette i sammenheng med den taktiske etterforskningen.

Under punktet om kvalitetssikring synes utvalgets utgangspunkt å være en vurdering av saken ut fra et taktisk perspektiv. Å kvalitetssikre (kvalitetskontrollere) en voldtektssak innbefatter også å vurdere det kriminaltekniske arbeidet, herunder håndtering og vurdering av tekniske spor og undersøkelser av fornærmede og siktede. Kvalitets-

kontrollen skal avdekke eventuelle svakheter, slik at nødvendige justeringer blir gjennomført og fulgt opp.

Kripos har til nå mottatt få henvendelser om teknisk etterforskningsbistand i voldtektsaker. Det har vært begrenset til enkelte overfallsvoldtekter. Kripos har i de senere årene ikke avslått noen anmodninger om kriminalteknisk bistand i voldtektssaker. Dersom Kripos bisto med kriminalteknisk etterforskning, antar vi at det ville bidra til økt kvalitet på straffesakene. Kvaliteten ville også kunne bli vesentlig hevet dersom det ved Kripos ble etablert en veiledningsordning overfor politidistriktene i initialfasen. Det vil kunne opprettes en vaktordning blant de tekniske etterforskerne på Kripos som kan veilede/kvalitetskontrollere politidistriktene på døgnbasis (jf. bruk av den elektroniske dreieboken som er under utarbeidelse – se pkt. 10 siste avsnitt).

4. Bruk av sakkyndige

Som et ledd i å heve kvaliteten på arbeidet med voldtektssaker er det viktig at det etableres rutiner slik at den medisinske undersøkelsen av fornærmede holder høy kvalitet. På en del mindre steder vil det ikke være realistisk å ha tilstrekkelig høy rettsmedisinsk kompetanse. Det bør derfor opprettes et nasjonalt kontakt-/veiledningspunkt med døgnvakt som kan bidra til å kvalitetssikre den rettsmedisinske undersøkelsen. Leger som ikke har nødvendig spesialkompetanse på fagområdet, bør pålegges å kontakte det nasjonale kontaktpunktet i forbindelse med undersøkelsen.

For å kvalitetskontrollere rettsmedisinske undersøkelser i voldtektssaker bør det vurderes om den rettsmedisinske kommisjonen skal ha en egen gruppe til å behandle de rettsmedisinske rapportene som utarbeides i disse sakene.

5. Taktiske utfordringer ved voldtektssaker

Kripos har siden midten av 1990-tallet bistått politidistriktene i taktisk etterforskning av seksuelle overgrepssaker mot barn, herunder voldtekt. Bakgrunnen for at Kripos fikk et ansvar for dette, var at det var behov for å opparbeide spisskompetanse på denne type saker ved en sentral enhet. Man så allerede da at en del av sakene var vanskelige å håndtere for enkelte politidistrikter, og at sakene ble bedre etterforsket dersom politiets etterforskere hadde bred erfaring og høy kompetanse i denne type etterforskning.

Kripos har i dag en egen gruppe med etterforskere som har spesialkompetanse i taktisk etterforskning av sedelighetssaker og en politiadvokat med ansvar for Kripos' egne straffesaker på fagfeltet. Videre har Kripos en egen etterretningsgruppe med særlig ansvar for etterretning opp mot internettrelaterte overgrep. Begge gruppene er en del av Taktisk etterforskningsavdeling. Avdelingen har i tillegg taktiske etterforskere som arbeider med annen type kriminalitet (vold, organisert kriminalitet og krigsforbrytelser). Disse kan også i påkommende tilfeller delta i etterforskning av voldtektssaker.

Politidistriktene anmoder sjelden om taktisk etterforskning i voldtektssaker. Det skjer kun i helt spesielle tilfeller hvor voldtekten har sammenheng med død, betydelig skade, eller at den fornærmede er et barn. Kripos' erfaring i forhold til politidistriktene bygger derfor i stor grad på den bistanden som gis i saker hvor det begås seksuelle overgrep mot

barn. Kripos har ikke avslått noen anmodninger om taktisk etterforskningsbistand i voldtektssaker i de senere årene.

Kripos' inntrykk er at noen politidistrikter selv avsetter lite ressurser til å etterforske disse sakene på en god nok måte. Sakene settes ofte på en ung etterforsker som er svært usikker på hvordan saken skal håndteres. Kripos er derfor enig i at det er nødvendig med et løft i denne type saker i politiet, både når det gjelder bruk av ressurser og ikke minst oppbygging av kompetanse.

Utvalget forslår obligatorisk opptak av avhør av fornærmede. Kripos' etterforskere bruker gjennomgående lyd- og bildeopptak ved avhør og ser dette som en stor fordel i disse sakene. Avhøret av fornærmede er i de fleste voldtektssaker det viktigste beviset man har. Forklaringen som fornærmede gir tidlig i saken, vil være vesentlig ikke bare under etterforskningen, men vil ofte også kunne være et nyttig bevis under domstolsbehandlingen. Kripos mener at rettssikkerheten til både offer og gjerningsperson vil bli bedre ivaretatt dersom dommerne i saken kan se og høre hvordan fornærmede opplevde overgrepet i en tidlig fase av saken. Kripos støtter forslaget om at opptak av avhør av fornærmede og siktede skal gjøres *"med mindre det er uhensiktsmessig"*. Ved en slik bestemmelse fanger man opp situasjoner hvor slikt utstyr ikke er tilgjengelig når avhør skal finne sted.

6. Datateknisk etterforskning

Kripos har en egen datakrimavdeling. I etterforskning av voldtektssaker er det særlig sikring av elektroniske spor avdelingen kan bidra med. Det kan dreie seg om:

- sikring av slettede meldinger fra mobiltelefon og på den måten rekonstruere kommunikasjon mellom siktede, offer og tredjeperson
- sikring av e-spor fra PC med chatting, e-postutveksling / annen kommunikasjon
- sikring av lydfiler fra PC/mobiltelefon
- sikring av bildefiler fra PC

Stadig flere mobiltelefoner får GPS-funksjon. Ved tømning av disse eller egne GPS-enheter vil en kunne avdekke hvor den siktede/fornærmede har vært.

7. Etterretning og analyse

Utvalget har bare perifert nevnt behovet for etterretning og analyse. Kripos har en egen etterretnings- og analyseseksjon samt en seksjon for operative tjenester som har spesialkompetanse i utradisjonelle etterforskningsmetoder og vitnebeskyttelse. Disse enhetene vil kunne trekkes inn i etterforskning av voldtektssaker ved behov.

8. Døgnbemannet meldingsmottak

Det foreslås at politidistriktene skal pålegges å umiddelbart melde fra til SEPOL når de har mottatt en melding om voldtekt. Tjenestepersonen på vakt skal så veilede/kontrollere at de riktige håndgrepene gjøres. Det framgår ikke klart hvilken kompetanse denne tjenestepersonen skal inneha, men siden kriminalteknisk etterforskning nesten ikke er

omhandlet i utredningen, antar vi at vedkommende skal ha taktisk etterforskningskompetanse. Et opplegg med døgnbemannet meldingsmottak/veiledning er svært ressurskrevende. En skiftordning med én person på vakt på døgnbasis syv dager i uka krever ca. åtte stillinger (de nye arbeidstidsbestemmelsene medfører at det ikke kan opprettes hjemnevakt).

Kripos har i dag døgnbemannet vakt – "Desken". Den er bemannet med polititjenestepersoner med lang og bred politibakgrunn. De ansatte på Desken har inngående kunnskap om de fleste felt innen politiarbeid. Vaktlederne gir veiledning på mange områder og har god oversikt over hvor ekspertise kan hentes. De har tilgang til alle nødvendige registre. I tillegg til å være kontaktpunkt for internasjonalt politisamarbeid har Desken i oppgave å koordinere bistandsanmodningene fra politidistriktene. Bistandsanmodningene sendes til Desken, som registrerer dem, formidler kontakt med jourhavende og foretar nødvendig oppfølging. Desken har også tilgang til tiltakskort/dreiebøker. Vaktleder gir i dag innledende veiledning og konsultativ bistand til politidistriktene. Desken har oversikt over samtlige vakthavende ved de forskjellige avdelingene, slik at den anmodende part hurtig kan settes i kontakt med ekspertisen. Hvis det er ønskelig, kan det etableres vaktordninger for å sikre tilgang på teknisk og taktisk spisskompetanse til etterforskning av voldtektssaker.

Som en del av arbeidet med bekjempelse av barnepornografi på Internett vil det bli opprettet en varslingsordning til Kripos betegnet "rød knapp". Desken skal betjene denne. Ordningen vil eventuelt kunne utvides til også å motta meldinger om voldtekt.

En tilpasning av den eksisterende ordningen på Kripos som skissert ovenfor vil bli vesentlig mer kostnadseffektivt enn å opprette et eget særorgan. Man vil også inneha spisskompetanse på nødvendige saksfelt.

9. Rekruttering

Dersom man skal etterforske voldtektssaker på et høyt faglig nivå, er det helt avgjørende at man kan rekruttere gode etterforskere.

Det har vist seg vanskelig for Kripos å rekruttere etterforskere med kompetanse på sedelighetssaker. Det er også forholdsvis stor gjennomtrekk i stillingene. Det tar tid å bygge opp denne kompetansen hos etterforskerne. Våre etterforskere har erfart at det er positivt å jobbe med andre fagfelt i perioder. Det er derfor viktig å ha en relativt stor fleksibel enhet som også kan gi etterforskerne anledning til å ta en pause fra det å arbeide med seksuelle overgrep. Kripos er av den oppfatning at det er større mulighet for å rekruttere og beholde etterforskere med spesialkompetanse på dette saksfeltet på Kripos enn hvis saksfeltet legges til en liten spesialenhet som kun skal arbeide med voldtektssaker. På kort sikt er det også en risiko for at opprettelsen av en spesialenhet vil kunne tappe politidistriktene for spesialkompetanse.

10. Kompetanseoppbygging og etterforskning av voldtektssaker i politidistriktene

Det inngis årlig over tusen anmeldelser for voldtekt / forsøk på voldtekt. Det store flertallet av disse sakene må etterforskes av politidistriktene selv. Etterforskningsbistand i form av teknisk/taktisk bistand vil kun ytes i et begrenset antall saker. Det er derfor viktig at det skjer et kontinuerlig arbeid i politidistriktene med å tilføre de ansatte kompetanse på dette saksfeltet. Særlig er det viktig at den uniformerte styrken har nødvendig kunnskap til å ta de innledende etterforskningsskrittene.

Politidistriktenes SO-koordinatorer vil bli viktige kontaktpunkter i utviklingen av samarbeidet i sedelighetssaker, herunder voldtektssaker, mellom politidistriktene og Kripos.

I forbindelse med etterforskning av konkrete saker har Kripos i et par tilfeller avholdt miniseminar på 1–2 dager for ordens-, etterforsknings- og påtaleseksjonen i politidistriktet. Denne type kompetanseoverføring er svært effektiv fordi motivasjonen for å ta imot informasjon er stor. De ansatte ser, i forbindelse med etterforskningen i den konkrete saken, at de mangler kunnskap, og at den er viktig også i fremtidige saker innenfor fagfeltet.

På oppdrag fra Riksadvokaten er Kripos i gang med å lage en elektronisk "dreiebok" i voldtektssaker. Dette arbeidet er blitt noe forsinket fordi en er avhengig av Politidirektoratets sporsikringsprosjekt. Sporsikringspakken vil være et meget godt hjelpemiddel til å sikre tekniske spor i disse sakene. Dreieboken vil beskrive hvordan den brukes. Dreieboken vil være tilgjengelig for hele politietaten forhåpentligvis fra årsskiftet 2008/2009. Den vil også være et godt verktøy ved den foreslåtte veiledningsordningen for politipersonell (se pkt. 8).

11. Påtalemessig oppfølging av voldtektssakene

Utvalget forslår at SEPOL skal ha påtalekompetanse på statsadvokatnivå. Slik en leser utredningen, skal det være en svært aktiv oppfølging/veiledning av politidistriktene i voldtektssaker. En pågående veiledning fra en statsadvokat som har lovhjemlet veiledningsplikt (inntatt i påtaleinstruksen?), vil lett bli oppfattet som en ordre. Hvilken rolle skal da den lokale statsadvokaten ha i disse sakene? Spesielt problematisk blir det at det er den lokale statsadvokaten som skal avgjøre tiltale spørsmålet og aktorere de sakene som SEPOL ikke overtar. Dette alene tilsier at det ikke bør etableres et nytt særorgan med påtalekompetanse på statsadvokatnivå. Det bør være ryddige linjer med hensyn til hvem som har ansvar for å gi veiledning/ordre – også i voldtektssakene.

Når det gjelder ledelse av SEPOL, skriver utvalget at *"om enheten ledes av en jurist, polititutdannet eller samfunnsviter er ikke avgjørende"* (se utredningen side 63, annen spalte). Betyr det at en leder av SEPOL som ikke er jurist, skal gis kompetanse og myndighet på statsadvokatnivå, eller innebærer forslaget at lederen ikke skal kunne styre statsadvokatenes prioriteringer? Hvis denne delen av forslaget gjennomføres, vil det skape en uklar linje.

Etter at Kripos fikk egen påtalekompetanse, har man ansatt politiadvokater som har tilegnet seg kompetanse i bruk av ekstraordinære etterforskningsmetoder. Som et ledd i arbeidet med å forbedre kvaliteten på etterforskningen av voldtektssaker, kan Kripos gi en rolle i å veilede påtalemyndigheten i politiet i bruk av disse metodene. Politadvokatene ved Kripos vil også kunne bistå med utarbeidelse av rettsanmodninger til utlandet i de tilfeller det er behov for det.

12. Hjelpetiltak ovenfor fornærmede

Kripos vil framheve viktigheten av at det innføres gode og effektive hjelpetiltak for fornærmede. Tiltakene bør kunne iverksettes umiddelbart etter at fornærmede har hatt den første kontakten med politiet, og undersøkelsen er avsluttet. Det er viktig at fornærmede får en hensiktsmessig oppfølging uavhengig av hvor vedkommende bor/oppholder seg. Særlig i små utkantkommuner vil det være en utfordring å kunne gi et tilfredsstillende tilbud.

Hjelpetiltak for fornærmede må være atskilt fra voldtektssaken som straffesak, og det arbeidet som gjøres i den sammenheng.

13. Bistandsadvokatorordningen

Kripos støtter forslaget om at det i tilknytning til den enkelte domstol skal ansettes bistandsadvokater på lik linje med ansettelse av forsvarere.

Det er ikke rimelig å kreve spesialkompetanse for bistandsadvokater når dette ikke kreves for forsvarere generelt. Dersom voldtekten har skjedd i utlandet og/eller hoveddelen av etterforskningen skjer i utlandet, og straffesaken skal behandles av utenlandsk domstol, bør det overveies å kreve at bistandsadvokaten har særlig kompetanse rettet mot straffesaksbehandling i utlandet.

14. Domstolene

Domstolenes behandling av voldtektssaker er bare perifert omhandlet i utredningen. Kripos ønsker å framheve at juryordningen medfører en tilleggsbelastning for fornærmede ved en nei-kjennelse. Den fornærmede har svært vanskelig for å forholde seg til at det ikke gis noen begrunnelse for frifinnelsen, særlig dersom det foreligger fellende dom i tingretten.

Toinstansordningen medfører en stor belastning for fornærmede, som må avgi en fullstendig forklaring i begge instanser. Ett alternativ til dagens ordning kan være at fornærmedes forklaring i tingretten tas opp på lyd og bilde, og at den så presenteres i lagmannsretten. I lagmannsretten skal det bare kunne stilles supplerende spørsmål til fornærmede. Av rapporten fra Riksadvokatens utredningsgruppe om kvaliteten på påtalevedtak i voldtektssaker (rapport nr. 1/2007) framgår det at av de 47 sakene som hadde endt med domfellelse i tingretten, og som ble anket til lagmannsretten, endte 26 saker (55,3 %) med frifinnelse i lagmannsretten. Den høye frifinnelsesprosenten i lagmannsretten kan henge sammen med at den tiltalte kan tilpasse sin forklaring i etter å ha gjennomgått tingrettens begrunnelse for domfellelse.

15. Forskning

Det er stort behov for forskning om voldtektsproblemet. Kripos vil framheve behovet for forskning på følgende områder:

- Hvilket omfang har voldtektsproblemet?
- Hvilke grupper/personer er særlig utsatt for voldtekt?
- Hvilke forhold påvirker fornærmede til å anmelde / ikke anmelde overgrepet?
- Hvilke virkninger har voldtekten på fornærmede?

Kripos vil videre framheve behovet for forskning om:

- Hvordan opplever fornærmede møtet med politiet?
- Hvilke forhold ved etterforskningen er belastende?
- Hvilke tiltak kan redusere belastningen for fornærmede?

16. Økonomiske og administrative konsekvenser

Utvalget har foreslått en rekke tiltak som ikke er kostnadsberegnet, bl.a. økt bruk av bistandsadvokat, utvidelse av oppgavene til Rådgivningskontorene for kriminalitetsofre og utvidet helsetilbud til fornærmede. Kripos har ikke forutsetning for å vurdere de økonomiske sidene av disse tiltakene og avstår derfor fra å kommentere disse.

Det foreslås at det innføres en ordning om at fornærmede skal kunne få oversatt etterforskningsdokumentene til norsk i de tilfellene voldtekten har skjedd i utlandet. Kripos' erfaring er at oversetting av dokumenter er svært kostbart. Dette må det tas høyde for i budsjettet til den instansen som eventuelt skal dekke slike utgifter.

Utvalget foreslår at det skal tas inn en bestemmelse om at fornærmede i voldtektssaker kan kreve at norsk politi foretar avhør av ham/henne. Utgangspunktet bør også i disse sakene være at norsk politi skal gjennomføre etterforskningsskritt i straffesaker i utlandet på anmodning fra utenlandsk politi. Det er behov for en generell gjennomgang av i hvilken utstrekning norsk politi på eget initiativ skal gjennomføre etterforskningsskritt når det gjelder straffbare forhold begått i utlandet.

De økonomiske konsekvensene av den styrkingen av etterforskningsarbeidet som er beskrevet i utredningen, avhenger av hvilket alternativ man velger for organiseringen av det sentrale etterforskningsarbeidet. Kripos mener det er helt urealistisk å kunne oppnå de etterforskningsmål utvalget beskriver med et særorgan som har en bemanning på ca. 30 ansatte og et budsjett på 25 millioner kroner. Det vil ikke være mulig å bygge opp nødvendig tverrfaglige kompetanse og kapasitet med en slik bemanning.

Dersom en slik satsing integreres i Kripos' nåværende fagmiljø, vil dette gi en betydelig synergieffekt som langt på vei vil løse de utfordringer som er beskrevet av utvalget. Utvalget har vurdert en slik løsning i pkt. 8. 3.4 og skriver i den anledning (side 62 annen spalte nederst):

"Hovedargumentet mot en enhet innenfor Kripos er at ordningen ikke representerer noen løsning på det grunnleggende problemet som utvalget har redegjort for ovenfor. Underlagt Kripos vil den sentrale enheten fortsatt konkurrere om ressurser. Ledelsen vil

måtte prioritere mellom ulike satsingsområder. Det er lite som trekker i retning av at voldtekt vil oppnå en gjennomgående oppgradering i en organisasjon der voldtekt nødvendigvis vil holdes opp mot drap, krigsforbrytelser og bekjempelse av organisert kriminalitet."

Det er naturligvis riktig som utvalget påpeker at det må foretas prioriteringer ved Kripos, som ved enhver annen organisasjon. Det å avsette 30 årsverk til SEPOL er også et uttrykk for en prioritering når det gjelder satsing på voldtektssaker. Som nevnt ovenfor har ikke Kripos avslått en eneste bistandsanmodning i voldtektssaker. Det er på denne bakgrunn vanskelig å forstå utvalgets kritikk om at *"det er lite som trekker i retning av at voldtekt vil oppnå en gjennomgående oppgradering"*. Satsing på voldtektssaker fra Kripos' side kan vektlegges i de føringene som kommer fra overordnet myndighet, f.eks. i Politidirektoratets disponeringsskriv.

17. Oppsummering

Under henvisning til det ovenstående vil vi oppsummere Kripos' syn på de foreslåtte tiltak i utredningen "NOU 2008: 4 Fra Ord til handling" slik:

- Det er behov for økt satsing på etterforskning av voldtektssaker.
- Det bør etableres en ordning med sentral innrapportering av voldtektssaker fra politidistriktene for å kunne gi veiledning i initialfasen.
- Politidistriktene bør gi voldtektssaker høyere prioritet enn i dag.
- Det synes ikke realistisk at det foreslåtte særorganet vil kunne inneha nødvendig kompetanse og kapasitet som forslaget forutsetter, i hvert fall ikke innenfor de personal- og budsjettmessige rammer som utvalget opererer med.
- Den beste løsningen vil være at Kripos gjennomfører den satsingen på voldtektssaker som det er behov for. Dette kan gjøres ved at Kripos blir tilført midler til å utføre de oppgavene som utvalget legger fram når det gjelder etterforskning av voldtektssaker.

Med hilsen

Odd Olsen Ingerø
sjef for Kripos

Ketil Haukaas
ass. sjef for Kripos

Kopi:
Riksadvokaten
Det nasjonale statsadvokatembetet
Saksbehandler:
Arild Aaserød

MOTTATT

05 JUN 2008

POLITIHØGSKOLEN

Politidirektoratet
Postboks 8051 Dep.
0031 Oslo

POLITIDIREKTORATET	
05 JUN 2008 3	
Arkiv 08-13	Arkivkode 008
Saksnr. 08/987	Dok.nr. 10

▼ Vår dato
23.05.08
▼ Vår referanse
2008/00112/008
▼ Saksbehandler
Kari-Janne Lid
▼ Deres referanse
2008/200801226-/IBF

Høringsuttalelse: NOU 2008:4 "Fra ord til handling - bekjempelse av voldtekt krever handling"

Politihøgskolen viser til Politidirektoratets brev av 31.3.08 der høgskolen blir invitert til å gi tilbakemelding på ett av forslagene fra NOU 2008:4 om at det skal opprettes en ny landsdekkende spesialenhet med ansvar for seksualisert vold "SEPOL". I brevet bes spesielt om synspunkter på forholdet mellom en slik enhet og de enkelte politidistrikter.

Politihøgskolen har et særlig ansvar for kompetanseheving knyttet til spesialiseringsstudier innen etterforskning av volds- og seksualforbrytelser, kommunikasjon med barn (dommeravhørutdanning), organisert kriminalitet, økonomisk kriminalitet, kriminalteknikk, digital forensics, m.m. Disse studiene har sine faglige ståsted innen kjerneområdet for den kompetanse enhetens spesialletterforskere samlet bør besitte, jf. pkt. 8.3.4 Politi.

I tillegg planlegger høgskolen, på oppdrag fra Politidirektoratet, et spesialkurs for familievold/SO-koordinatorene høsten 2008 og våren 2009. Formålet med kurset er å styrke koordinatorenes tverrfaglige og etterforskningsmessige kunnskap og kompetanse innen etterforskning av seksualforbrytelser.

Politihøgskolen har satt av ressurser til å starte opp arbeidet med å oppdatere og revidere avhørskurset K.R.E.A.T.I.V. Alle de nasjonale avhørsinstruktørene er involvert og et revidert kurstilbud vil foreligge i løpet av neste studieår. Det vil bli vurdert å ta inn en modul som kan gi avhørerne sertifisering, jf NOU 2008:4 punkt 8.4.2. Det samlede utviklingsarbeidet har et tidsperspektiv utover 2009.

Politihøgskolen besitter selv tverrfaglig spisskompetanse innen de nevnte områder. Kontinuerlig behov for samarbeid med operative spisskompetansemiljø, spesielt KRIPOS, Økokrim og Oslo Politidistrikt, og tidvis også andre politidistrikter, er

▼ POLITIHØGSKOLEN
Slemmingsveien 5
Pb 5027 Majorstuen, 0301 Oslo
Tlf +47 23 19 99 00 • Faks +47 23 19 99 01
Org.nr 974 761 017 • Giro 7694.05.08335
www.phs.no • postoslophs@phs.no

▼ Avdeling Bodo
Slekkåsveien 1
Pb 6004, 8002 Bodo
Tlf +47 75 58 80 00
Faks +47 75 58 80 30
phsbodo@phs.no

▼ Utdanningscenter
Sæter Gård
Pb 100, 2201 Kongsvinger
Tlf +47 62 82 59 00
Faks +47 62 82 59 50

▼ Justissektorens kurs- og øvingscenter
Fredriksvern Verft
Pb 204, 3291 Stavern
Tlf +47 33 13 43 00
Faks +47 33 13 43 02
www.stavernjko.no • jkostavern@phs.no

POLITIHØGSKOLEN

likevel påkrevd. Dette samarbeidet fungerer godt, men tidvis er belastningen på nøkkelpersonell, spesielt ved Kripes, stor.

Politihøgskolen har nylig inngått samarbeidsavtaler med KRIPOS og Økokrim. Det foreligger også en samarbeidsavtale mellom Oslo politidistrikt og Politihøgskolen. Slike avtaler vil formentlig skape større forutsigbarhet, noe som er en forutsetning for godt samarbeid.

De andre fagmiljøene som er foreslått knyttet til den sentrale enheten, jf. pkt 8.3.4, Øvrig sivilt personell, vil ved å knytte sin kompetanse til politiet bidra til å utvikle et tverrfaglig kompetansesenter som høgskolen ønsker tett samarbeid med. Dette for å sikre at høgskolens utdanninger til enhver tid har et nivå og innhold som samsvarer med kunnskapsbehov innen de aktuelle fagområdene. Det vil være naturlig at både masterutdanningen og forskningsavdelingen etablere gode samarbeidsrelasjoner til denne enheten, jf. utvalgets syn på behov for forskning.

Blant annet Nasjonalt kompetansesenter mot vold og traumatisk stress (NKVTS), regionale kompetansesenter (RVTS) og Alternativ til vold (ATV) bistår i dag med spisskompetanse og forskning innenfor mange av de områdene som blir nevnt i utredningen. En ny sentral enhet vil kunne formalisere et tettere samarbeid med disse sentrene.

Enhetens funksjon må også sees i sammenheng med forslaget om SO-team, og beslutningen om at alle politidistrikter skal ansette en koordinator i 100% stilling med oppgaver knyttet til familievold og seksuelle overgrep i, jf. brev fra POD av 10. mars 2008.

Politihøgskolen har tett kontakt med etterforskere og ledere i ytre etat. Innenfor fagområdet seksuelle overgrep er det mange som rapporterer at de, som eneste SO etterforsker ved små driftsenheter, savner et bedre fagmiljø. I lys av dette ser høgskolen behov for at det etableres SO-team i samtlige politidistrikter.

Et SO-team kan gi støtte, veiledning og kvalitetssikre oppgaveløsninger. Tilbakemeldinger fra ytre etat tilsier at dette er vel så viktig i mindre distrikt. Et team bestående av minimum en påtaleansvarlig, en taktisk og en teknisk etterforsker samt en koordinator for familievold og seksuelle overgrep vil naturlig bli tillagt ansvaret for årlig skolering av operative tjenestemenn, jf. pkt.8.7, og være politidistriktets kontaktpunkt for den sentrale enheten. Et slikt team vil naturlig få et overordnet ansvar for oppfølging av for eksempel den foreslåtte rapporteringsplikten.

Opprettelsen av SEPOL som en sentral enhet med 24 timers tilgjengelighet vil kunne bli en svært god støtte for politidistriktene. Faglig veiledning, kompetanseoverføring og kvalitetssikring av etterforskningen fremstår som særlig sentralt.

POLITIHØGSKOLEN

Politihøgskolen ser at utvalgets drøftinger vedrørende oppbygging av en sentral enhet ikke anser en oppgradering av eksisterende avsnitt for seksualisert vold ved KRIPOS som en god løsning, jf. punkt 8.3.4 Høgskolen er av en annen oppfatning.

I vurderingen bør en drøfte hvilke bistandsfunksjoner KRIPOS skal tillegges. DESKEN sin rolle, herunder 24 timers tilgjengelighet, fremstår som et viktig moment. Det samme gjelder kvaliteten på bistanden og momenter knyttet til kompetansedeling/overføring fra seksjonen for etterretning og analyse. Den nye etterforskningsseksjonens spisskompetanse innenfor metodebruk og erfaring med straffesaker knyttet til organisert kriminalitet og internasjonale forbrytelser, hører også med til aktuelle vurderingsgrunnlag

Opprettelse av SEPOL som en egen seksjon/enhet ved KRIPOS vil gi fagfeltet den status som utvalget påpeker nødvendigheten av. En slik løsning vil dessuten komplettere og styrke eksisterende fagmiljø ved KRIPOS og integrere et kunnskapssenter i en allerede velfungerende organisasjon. Kripos er kompetanseledende innen alle relevante politifaglige områder og besitter dessuten nødvendige støttefunksjoner.

Med hilsen

Hans Sverre Sjøvold
sjef for Politihøgskolen

sign

Geir Valaker
avdelingsleder

MOTTATT

06 JUN 2008

ØkokrimDen sentrale enhet for etterforskning og påtale av
økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitetPolitidirektoratet
Postboks 8051 Dep.
0031 OSLO

POLITIDIREKTORATET	
06 JUN 2008 ²	
Arkiv 08-13	Arkivkode 008
Saksnr 08/987	Dok.nr. 11

Deres referanse
200800987-1Vår referanse
2008/00020-4 467Vår dato
04.06.2008**Høring - NOU 2008: 4 Fra ord til handling**

Vi viser til Justisdepartementets høringsbrev 14. mars d.å. og e-post av 1. april d.å. fra Politidirektoratets Guri Lenth. I nevnte e-post ber direktoratet først og fremst om eventuelle innspill til NOUens forslag om å opprette en spesialenhet/et særorgan for seksualisert vold.

Så langt vi kan se, skyldes problemene med strafforfølgning av voldtektssaker m.v. i hovedsak et ressurs- og prioriteringsspørsmål internt i politiet. Det synes som at også NOUen legger dette til grunn.

Vi er enige med utvalget i at etablering av en ny enhet ("Sepol") kombinert med en viss styrking på området i politidistriktene, vil kunne være en måte å løse problemet på. Men vi er uenige med utvalget i at etablering av en ny enhet for å styrke politidistriktenes innsats er et nødvendig tiltak for å løse problemet. Vi ser det slik at det er behov for en oppjustering av ressurser og fokus innenfor området i politiet. Dette burde skje i det lokale politidistrikt som foreslått ved etablering av SO-team og/eller SO-koordinator, og i Kripos ved en styrking av den eksisterende etterforskningsenheten for seksuelle overgrep.

Utvalget viser til erfaringen med etableringen av Økokrim, jf bl.a. utredningen s. 59, hvor det heter: "For at ikke utvalgets forslag om styrking av politi og påtalemyndighet på dette området skal renne ut i sanden, er det - på tilsvarende måte som da Økokrim ble opprettet - nødvendig med en utradisjonell gjennomtenking av utfordringene i hele sin bredde og kompleksitet."

Økokrim ble etablert i 1989 utfra en erkjennelse av at politiet og påtalemyndigheten ikke evnet å håndtere på en god nok måte store saker om økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet. Også dette skyldtes for så vidt dels ressurs- og prioriteringsspørsmål i politiet. Men det var også en klar erkjennelse av at skikkelig håndtering av saker om økonomisk kriminalitet forutsetter kjennskap til andre rettsdisipliner enn de påtalejurister generelt kan forventes å mestre; selskapsrett, kontraktsrett, regnskapsrett osv. Og det var en erkjennelse av nødvendigheten av fagkunnskap innen regnskapsanalyse og bestemte bransjer m.v. som et nødvendig ledd i avdekking, etterforskning og påtaleavgjørelse av sakene. Dertil sakenes likhetstrekk med saksforberedelsen i kompliserte sivile saker.

Etterforskningen av Økokrims saker krevde et tett samarbeid mellom fagkyndig jurist, bedrifts- og siviløkonomer, revisorer og spesialutdannende politietterforskere. En kan med andre ord si at etableringen av Økokrim var svaret på et spørsmål om nødvendig tverrfaglig kompetanse for å håndtere saker; det var ikke primært et prioriteringsspørsmål.

Etterforskning av voldtektssaker er beskrevet som svært vanskelig og komplisert, og det er vist til at bevissituasjonen er vanskelig. Bevissikringen i voldtektssaker antas imidlertid i hovedsak å bygge på alminnelige etterforskningsmetoder, herunder kriminaltekniske og -taktiske undersøkelser. Behovet for annen sakkyndig kompetanse innenfor andre fagfelt enn det politifaglige, strafferett og straffeprosess, kan da ikke være den primære begrunnelsen for opprettelsen av et "Sepol".

En henvisning til opprettelsen av Økokrim som særorgan, og den arbeidsform som her benyttes, synes derfor mindre treffende. Hovedoppgaven til den nye enheten er foreslått å være en rådgivende instans i den innledende fase av etterforskningen av voldtektssaker, og eventuelt kunne bistå med etterforskningsressurser. For oss er det vanskelig å se parallellen med bakgrunnen for etableringen av Økokrim.

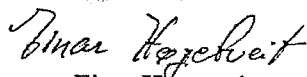
Begrunnelsen for å etablere et eget Sepol er i hovedsak knyttet til behovet for prioritering, fokus og et ønske om å heve statusen for å jobbe med denne form for kriminalitet. Økokrim antar at dette kan oppnås ved å styrke og justere mandatet til etterforskningsenheten på Kripas, og at denne kan ivareta de oppgaver som er foreslått at "Sepol" skal utføre.

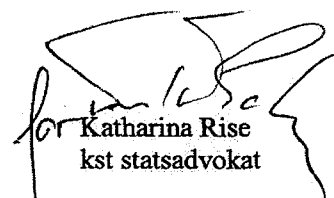
Kripas har kompetansen på området og bistår etter anmodning ved etterforskning av seksualisert vold i politidistriktene. Ved å styrke enheten med de nødvendige ressurser, de arbeidsoppgaver og den sakkyndighet som beskrevet i utredningen, vil en kunne oppnå den nødvendige fokus og prioritet ute i politiet. Dette i kombinasjon med opprettelse av SO-team og/eller SO-koordinatorer i politidistriktene synes å være en god løsning på de problem som beskrives i utredningen.

Med sentrale føringer og tildelinger av ressurser øremerket til enheten vil en unngå det som beskrives i utredningen s. 62 at "Underlagt Kripas vil den sentrale enheten fortsatt konkurrere om ressurser". Det nasjonale statsadvokatembetet vil ha påtaleansvaret for de eventuelle saker som enheten etterforsker, og det vil ikke være behov for å opprette ytterligere et statsadvokatembete.

En slik løsning vil kunne bygge videre på og utvikle den kompetanse Kripas besitter, og styrke det lokale politiet. Enheten vil raskt komme i arbeid, og den tiden det vil ta før et nytt organ er operativt, reduseres. Organisering i et eksisterende særorgan som har nasjonalt ansvar for annen alvorlig kriminalitet vil være ressursbesparende. Sparte ressurser kan brukes til å styrke innsatsen i de lokale politidistriktene på et viktig kriminalitetsområde.

Med hilsen

Einar Høgetveit
Økokrim-sjef

Katharina Rise
kst statsadvokat

Kopi: Riksadvokaten

POLITIET

Det Kongelige justis- og politidepartement
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres referanse
200801226

Vår referanse
2008/00750-2 008

Dato
15.05.2008

Høring - NOU 2008:4 "Fra ord til handling - bekjempelse av voldtekt krever handling"

Det vises til høringsbrev av 14. mars 2008. Følgende skal bemerkes til voldtektsutvalgets utredning NOU 2008:4, jf. sammendraget inntatt i høringsbrevet:

Til punkt 2 – rettsapparatets behandling.

Vestfold politidistrikt støtter ikke voldtektsutvalgets forslag til opprettelsen av en *landsdekkende spesialenhet – SEPOL* – som skal ha en 24 timers operativ døgnerberedskap i forhold til seksualisert vold. Selv om voldtektsutvalget åpner for at spesialenheten kan behandle flere typer av seksuelle overgrep samt utvikle spisskompetanse innenfor vold i nære relasjoner, tvangsekteskap, trafficking og kjønnslemlestelse, forsvarer ikke sakstilfang for så vidt gjelder voldtektssaker på landsbasis en opprettelse av en egen enhet/særorgan. På landsbasis anmeldes rundt 1000 saker pr år i forhold til brudd på strl. § 192 noe som i tilfelle ville innebære at man foreslår å etablere en spesialenhet med administrasjon/ledelse, etterforskere, jurister, samfunnsvitere, sosiologer, sosialantropologer, statistikere samt annet sivilt støttepersonell med utgangspunkt i et sakstilfang på mellom 2 og 3 saker pr. døgn. Det bemerkes i den sammenheng at det foreslås som hovedregel at etterforskning, påtalebehandling og irettføring fortsatt skal skje ute i politidistriktene/statsadvokatembetene men at SEPOL skal ha en døgkontinuerlig vaktjeneste for å svare på henvendelser, registrere innmeldte saker og rådgi politidistriktene. Man kan anta at flere av de øvrige tiltakene foreslått av voldtektsutvalget vil kunne øke anmeldelseshyppigheten. Selv med en dobling av antall anmeldte overgrep synes etablering av en egen enhet som lite ressurseffektivt, særlig holdt opp mot det faktum at enheten i hovedregel vil være et bistandsorgan. Det vil være relativt sjelden at de selv tar ansvaret for etterforskning og eventuell irettføring. Vestfold politidistrikt finner for øvrig temaet i forhold til andre lovbruddskategorier enn voldtekt hvor SEPOL eventuelt skal få et ansvar, for lite belyst til å kunne drøfte anbefalingen.

Voldtektsutvalget har alternativt vurdert å oppgradere avsnittet for seksuell vold ved Kripos, men valgt å ikke foreslå dette særlig fordi underlagt Kripos vil den sentrale enheten fortsatt konkurrere om ressurser, holdt opp mot sakstyper som drap, krigsforbrytelser og bekjempelser av organisert kriminalitet. Vestfold politidistrikt vil imidlertid kunne støtte en

Vestfold politidistrikt

ballansert styrking av Kripos på dette feltet, og vil særlig peke på synergi effektene man vil kunne få i forhold til strategisk etterretning og analyse, områder som fremheves som viktige av voldtektsutvalget i forhold til å identifisere trender, eventuelt enkeltpersoner som begår flere overgrep. Her har Kripos allerede god kompetanse, og en antar at ved å styrke både strategisk og operativ analyse og etterretning ved Kripos, og ved å tilføre avsnittet for seksuell vold ressurser i form av kvalifiserte etterforskere, samt tilsette jurister med spesialkompetanse på sedelighetsforbrytelser som har myndighet på statsadvokatnivå, vil man langt på vei vil kunne oppnå de samme effektene man ser for seg ved opprettelsen av en egen spesialenhet, men på en mer ressurseffektiv måte. En forutsetning for at Vestfold politidistrikt finner å kunne støtte en slik løsning, er imidlertid at styrkingen av Kripos balanseres i forhold til sakstilfang og arbeidsoppgaver i og med at også en slik løsning forutsetter at hovedarbeidsoppgavene blir liggende ute i politidistriktene. En antar at man parallelt vil kunne få god effekt av en øremerket ressurstildeling til politidistriktene, hvor øremerkningen forutsetter at politidistriktene skal øke kapasiteten/kvaliteten på analyse/etterretning, etterforskning og påtalearbeidet i forhold til sedelighetsforbrytelser.

Vestfold politidistrikt støtter forslaget om at det utarbeides en elektronisk tilgjengelig *dreiebok* for voldtektsaker, og det vil i tilfelle være naturlig at avsnittet for seksuell vold ved Kripos får som oppgave å kontinuerlig oppdatere denne.

Videre støtter politidistriktet voldtektsutvalgets forslag om *oppretting av egne team* med ansvar for etterforskning av SO saker i politidistriktene, alternativt i de mindre distriktene en egen SO koordinator. Vestfold politidistrikt ser imidlertid ikke nødvendigheten av å opprette egne avdelinger for etterforskning av SO saker, jf. voldtektsutvalgets forslag på side 65, med mindre man tar utgangspunkt i de største politidistriktene med stort sakstilfang.

Voldtektsutvalget foreslår *kompetanseheving* i hele straffesakskjeden bl.a. hos ordenspoliti, etterforsker som skal foreta avhør, påtalemyndigheten og dommerstanden. Vestfold politidistrikt støtter forslaget, og fremhever særlig behovet for at etterforsker som skal gjennomføre avhør av fornærmede, eventuelt mistenkte/siktede er skolert og har gjennomført PHS utdanning i avhørsteknikk, trinn 1 – KREATIV. For så vidt gjelder domstolen, nøyer Voldtektsutvalget seg med å foreslå at det utarbeides kurs for dommere som omhandler kjennskap til skadevirkninger av voldtekt og fornærmedes opplevelse av den rettslige behandlingen. Problemstillingen i forhold til manglende kompetanse hos rettens lege medlemmer er ikke drøftet, en antar at en drøfting av juryordningen og de problemstillinger som gjør seg gjeldende i forhold sammenhengen mellom kompetanse og sakens utfall – frifinnelse/domfellelse – faller utenfor voldtektsutvalgets mandat. En tillater seg like fullt å vise til Soknes utvalgets rapport nr. 1/2007 – *En undersøkelse av kvaliteten på påtalevedtak i voldtektsaker som har endt med frifinnelse* – og de funn som er gjort der med tanke på juryens bevisvurdering, den såkalte "Nygård undersøkelsen", jf. Soknes utvalgets rapport side 58 og 59. Lagmannsretten er på mange måter "endestasjonen" for bevisene, og de funn som er gjort av doktorgradsstipendiat Lars-Jonas Nygård viser med tydelighet at medlemmer av juryen i stor utstrekning benytter "moral" i sin bevisvurdering, videre at bevisene vurderes fragmentarisk og at det i liten grad blir foretatt en helhetsvurdering av tilgjengelige bevis. Slik undertegnede ser det, vil man ikke få full effekt av kompetanseheving i straffesakskjeden slik som beskrevet, hvis man ikke samtidig er villig til å se på jury ordningen, og dens betydning for sakens utfall.

Vestfold politidistrikt er enig i forslaget om *obligatorisk lyd- og bildeavhør* av fornærmede i voldtektsaker, og antar at tiltale- og domfellellesprosenten vil øke når man ved hjelp av

lyd/bilde kan formidle fornærmedes tilstand under inngivelse av anmeldelse/avhør. Videre er man enige i forslaget om at det forskes på omfanget av korrekt henlagte voldtektsanmeldelser, idet man antar at faktabasert kunnskap om temaet på sikt vil kunne bidra til at færre saker henlegges.

Til punkt 3 - Forebyggende tiltak

Når det gjelder tiltak rettet mot ungdom, foreslås bl.a. at temaet seksuelle overgrep tas systematisk inn i *undervisningen i grunn- og videregående skole*. Vestfold politidistrikt støtter tiltaket, men ser en klar sammenheng med behovet for å styrke kompetansen hos lærere på tilsvarende nivå. Som vist til av voldtektsutvalget på side 49, er det dokumentert (NKVTS rapport 3/2007) at lærere ikke har tilstrekkelig kunnskap om bl.a. vold og seksuelle overgrep. Det er således parallelt behov for å styrke undervisningen på høyskole og universitetsnivå slik at ansatte i skolen får nødvendig kompetanse om voldtekt.

Vestfold politidistrikt er enig i forslaget om å innarbeide rutiner som sikrer at *helsesøster kan nås via SMS/e-mail utenom kontortid*. Politidistriktet er videre enig i at det utvikles et tilbud for *systematisk behandling* av unge overgripere. For så vidt gjelder det siste, er det viktig at et eventuelt behandlingstilbud bygges opp slik at det kan evalueres og gjøres til gjenstand for *forskning* med tanke på videreutvikling/kompetanseoverføring.

Når det gjelder forslaget om det i *introduksjonsprogram for innvandrere* tas inn opplæring om voldtekt, holdninger, grensesetting og norsk kultur i et kjønnsperspektiv så viser tall innhentet av voldtektsutvalget at gjerningspersoner med annen etnisk bakgrunn enn norsk, er overrepresentert. Tall innhentet fra Oslo i 2004 viser at i 65% av de anmeldte sakene er gjerningsmannens etnisitet ikke norsk. Tilsvarende undersøkelse gjort i Vestfold politidistrikt i perioden 1.1. 2007 til 06.10.2007 viser at ca 50% av de anmeldte gjerningsmenn har utenlandsk bakgrunn, og herunder er personer med ikke vestlig bakgrunn overrepresentert. Det bemerkes imidlertid at mørketallsproblematikken er stor. Voldtektsutvalget opererer med en anmeldelseshyppighet i størrelsesorden 6-12%, hvem som er gjerningsmenn i ca 90% av sakene vet man m.a.o. lite om. Vestfold politidistrikt er enige med utvalget at til tross for store mørketall, så er overrepresentasjon blant *anmeldte* gjerningsmenn alvorlig i seg selv, og støtter forslaget om opplæring som foreslått i introduksjonsprogrammet. En antar at tilsvarende temaer som er foreslått i introduksjonsprogrammet, også kan ha relevans i *skolesammenheng*, da ikke alle med annen etnisk bakgrunn vil kvalifisere til introduksjonsprogrammet. Andre og tredje generasjons innvandrere med ikke vestlig bakgrunn vil falle utenfor. Disse vil ofte ha norsk statsborgerskap, og særlig i forhold til barn og ungdom bør opplæring i forhold til norsk kultur, holdninger og kjønnsperspektiv vektlegges i undervisningen i grunn- og videregående skole, jf. 1. avsnitt under pkt. 3. Det vises for øvrig til undersøkelsen "Voldtekt i Oslo 2007" hvor det fremgår at selv om majoriteten av de registrerte gjerningsmennene har norsk statsborgerskap, har en høy andel en annen landbakgrunn enn norsk, hele 73%. Disse blir i følge undersøkelsen fra Oslo stadig mer overrepresentert i forhold til befolkningssammensetning.

Vestfold politidistrikt støtter forslaget om egen *nettportal* hvor man bl.a. kan innhente informasjon om overgrep.

Når det gjelder forslaget om at politiet bør samarbeide med kommunen i politiråd, eventuelt SLT sammenheng, med tanke på *kriminalitetsforebyggende infrastruktur* så er Vestfold

politidistrikt delvis enig i forslaget. Voldtektsutvalget viser til gatebelysning og liknende tiltak som eksempel. Det skal i den sammenheng bemerkes at de såkalte overfallsvoldtektene utgjør anslagsvis 10% av de anmeldte voldtektene, slik at infrastruktur antas å ha relevans for et relativt sett lite antall saker. Vel så viktig som et samarbeid om kriminalitetsforebyggende infrastruktur, anses et samarbeid mellom kommune og politi i forhold til å etablere felles problemforståelse om voldtekt som et kriminalitetsområde hvor en rekke bakenforliggende årsaker finnes på områder hvor kommunene har et ansvar. En antar at det kan være formålstjenelig at det i regi av politirådene nedsettes utvalg hvor familievold- og sedelighetskoordinator fra politiet er representert, som kan utarbeide lokale "tiltaks pakker" hvor eksempelvis tilgjengelighet til – og kompetanse hos helesøster er et tema, videre opplæring på førskole- og grunnskole nivå i forhold til seksuelle overgrep, samt eventuelt behov for kompetanseheving innenfor de relevante profesjoner. Videre kan man i et slikt utvalg også se på behov for opplæring og bevisstgjøring innenfor idrett og andre frivillige organisasjoner idet dette er arenaer hvor overgrep kan skje, jf. voldtektsutvalgets rapport side 48.

Til pkt. 4 – hjelpetiltak

Voldtektsutvalget foreslår at rådgivningskontorene for kriminalitetsofre (RKK) får utvidet sitt virkeområde til også å omfatte en støttefunksjon for voldtekts ofre – også når saken ikke anmeldes. Utvalget fremhever som målgruppe særlig personer med funksjonshemming, personer med minoritetsbakgrunn eller andre som føler det er vanskelig å oppnå tillit hos politiet. Til utvalgets forslag skal bemerkes at det pr. dags dato kun er 12 RKK kontor på landsbasis. Etter det undertegnede er kjent med, er det nå under oppbygging et RKK med en 50% tilsatt konsulent sognende til Vestfold politidistrikt. En antar således at det er et stykke frem i tid før kontorene er utbygd på landsbasis, og at det således er enda lenger frem i tid før det vil kunne bli aktuelt å styrke RKK med tanke på kompetanse og ressurser for særlig å kunne støtte voldtekts ofre. Vestfold politidistrikt har ingen prinsipielle innvendinger til forslaget med en utvidelse av RKK, men etterlyser en tilnærming hvor man først må etablere kontorer og evaluere disse lokalt, før man beslutter ytterligere utvidelse av arbeidsoppgaver med påfølgende tilførsel av ressurser.

Vestfold politidistrikt har igjen innvendinger til at hjelp og oppfølging av voldtekts ofre skal være kostnadsfritt også utover akuttfasen, og støtter også forslaget om kontinuerlig og langsiktig kompetanseheving hos personell ved overgrepsmottakene – særlig i forhold til rettsmedisin.

For så vidt gjelder forslaget om å innføre kvalifikasjonskrav for leger som utfører rettsmedisinske undersøkelser, er utvalgets forslag mindre presist. På side 76 heter det at det er "sterkt ønskelig med en form for kvalifikasjonskrav for leger som arbeider med voldtatte". Hva utvalget legger i kvalifikasjonskrav fremgår ikke annet enn at både leger og sykepleiere bør skoles og veiledes inntil de har selvstendig kompetanse. Vestfold politidistrikt er enig i at ansatte ved overgrepsmottak, eventuelt leger eller sykepleiere som tilkalles ved behov for å gjennomføre/bistå ved rettsmedisinske undersøkelser, bør ha rettsmedisinsk kompetanse. Hva man legger i "rettsmedisinsk kompetanse" bør imidlertid presiseres. Er det spesialist utdanning på universitets- og høyskolenivå som resulterer i en formell grad, eller er det kurs som ikke inngår i en formell utdanning. Det er fra Vestfold politidistrikts synsvinkel ønskelig med formell skoling i rettsmedisin på høyskole og universitetsnivå for helsepersonell tilknyttet voldtektsmottak. De som gjennomfører rettsmedisinske undersøkelser bør inneha en formell sertifisering, noe som åpenbart vil være en fordel i forhold til troverdighet og tyngde når man møter i retten som sakkyndig. En vil

også fremheve viktigheten av at leger som utferdiger sakkyndige erklæringer, har gjennomført sakkyndig kurs i regi av den Rettsmedisinske kommisjon. Etter det en har fått opplyst fra Rettsmedisinsk institutt, er det kun et fåtall leger som innehar dette kurset.

Forslaget om å utarbeide en *veileder* for det psykososiale arbeidet støttes, og politidistriktet har heller ingen bemerkninger til forslaget om å oppbevare sporsikringsmaterialet i 6 måneder.

Til pkt. 5 – tilrettelagt samtale

Vestfold politidistrikt er enig i voldtektsutvalget at et eventuelt tilbud om tilrettelagt samtale mellom offer og overgriper må skje i regi av helsevesenet og foregå helt uavhengig av straffesaksbehandlingen.

Vestfold politidistrikt har ingen bemerkninger til pkt. 6.

Med hilsen

Marie Benedicte Bjørnland
politimester i Vestfold politidistrikt

Saksbehandler:
Marie Benedicte Bjørnland

POLITIET

Det Kongelige Justis- og politidepartement
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres referanse
200801226- / IBF

Vår referanse
2008/00345-3 008

Dato
30 05 2008

NOU 2008:4 - Fra ord til handling - Bekjempelse av voldtekt krever handling Høringsuttalelse fra Salten politidistrikt

Det vises til høringsbrev fra Justisdepartementet av 14. mars 2008 samt Voldtektsutvalgets utredning NOU 2008:4 "Fra ord til handling – Bekjempelse av voldtekt krever handling."

Nedenfor følger noen synspunkter fra Salten politidistrikt på enkelte av de foreslåtte tiltak, samt noen merknader til rapportens innhold.

2. Rettsapparatets behandling

I tiden 1993 til 2005 har antallet anmeldte voldtekter økt betydelig. En er enig i at foreligger store mørketall, men samtidig må en kunne oppfatte økningen i antallet anmeldelser som en økende tillit til rettsapparatets behandling.

En oppfatter det slik at det etter Riksadvokatens arbeidsutvalg og Fornærmedeutvalgets arbeid er innført mange gode tiltak som vil styrke kvaliteten på etterforskning og oppfølging av anmeldelser.

Generelt vil en bemerke at juryordningen – der frifinnelsene kommer uten begrunnelse – er et betydelig problem i voldtektssaker. En lang prosess som ender med et slikt resultat, uten at man kan forstå hvorfor, heller ikke fra politiets side, er en enorm belastning for fornærmede. Dette lå antagelig utenfor utvalgets mandat å berøre.

Når det gjelder opprettelse av en landsdekkende spesialenhet i politiet med ansvar for seksualisert vold (SEPOL) vil en generelt bemerke at en anser det som en styrke at norsk politi i ganske liten grad er delt opp i ulike spesialpoliti. Fra vårt ståsted er det ønskelig at politidistriktene i størst mulig grad er i stand til å behandle egne saker.

Vi ser at det finnes argumenter for at et SEPOL kan være et kvalitetstiltak.

Salten politidistrikt

Salten politidistrikt

SEPOL kan antagelig bidra med nyttig informasjonsutveksling mellom politidistriktene, både i enkeltsaker og generelt. I dag er det svært liten kontakt mellom politidistriktene i overgrepssaker, og det brukes liten tid internt på informasjonsutveksling, bearbeiding og analyse. Her har vi åpenbart et forbedringspotensiale. SEPOL vil også kunne legge press på politidistriktene slik at de nødvendige ressursene settes på saken. Det er i alle fall vår erfaring med KRIPOS og andre spesialenheter.

SEPOL ville bli en sikker kilde til god informasjon hele døgnet. I dag er det slik at operasjonsleder utenom ordinær arbeidstid ringer SO-etterforsker for å få svar på spørsmål knyttet til slike saker. I mange tilfeller oppnås det ikke kontakt med etterforsker, noe som igjen øker faren for at det gjøres feil i initialfasen. SEPOL som foreslås operativ 24 timer i døgnet vil raskt kunne bidra til profesjonell behandling av enkeltsaker.

En er likevel bekymret for at en slik spesialenhet kan fungere som en "sovepute" for politidistriktene mht å bygge opp og videreutvikle egen kompetanse. En er også bekymret for at man taper ressurser fra politidistriktene for å opprette dette organet, eller at man unnlater å videreutvikle kompetansen i politiet med henvisning til at SEPOL besitter kompetanse. En obligatorisk og umiddelbar innrapportering til spesialenheten ved enhver anmeldelse kan virke sløvende på den enkelte tjenestemann mht å holde seg løpende oppdatert på saksfeltet, samtidig som ansvaret for den enkelte sak pulveriseres. Det er uansett viktig at de som håndterer de involverte menneskene har den riktige kompetansen. Dette kan ikke erstattes med en spesialenhet!

Vår erfaring er at seksualisert vold ofte begås sammen med andre straffbare forhold, for eksempel familievold, trusler og andre integritetskrenkelser. Dette er oppgaver som vi håndterer lokalt i dag og som også i tiden fremover skal etterforskes i eget politidistrikt. Her er det viktig at en ser sammenhengen mellom den seksualiserte volden og de andre straffbare forholdene allerede under etterforskningen. Det er viktig at en ser på den totale krenkelsen, og at forholdene etterforskes og vurderes samlet av de samme etterforskerne. I forslaget om opprettelse av SEPOL er denne problemstillingen dessverre ikke berørt.

Voldtekt og andre seksuelle overgrep er et omfattende og komplisert saksfelt å jobbe med. Samtidig er det et område hvor de fleste politidistrikt har størst sakstilfang av alvorlige straffesaker. På denne bakgrunn ser en det som viktig at det etableres lokale SO team innenfor politidistriktet, og de minste politidistriktene bør vurdere å gå sammen om felles SO-team. Ved å opprette særskilte SO-team vil en lettere kunne bygge opp spisskompetanse i eget politidistrikt, samtidig som kvaliteten i den enkelte straffesak i større grad sikres. Teamarbeid gjør dessuten arbeidet med SO-saker mer attraktivt og fagfeltet gis større anerkjennelse. Det finnes kompetanse til å opprette slike team, men ressurs situasjonen innenfor politiet gjør det meget krevende å øremerke personell til de ulike spesialoppgaver man ser behov for.

3. Forebyggende tiltak

Politiet i Salten er enig i at det bør etableres et tettere samarbeid mellom politi og kommune når det gjelder forebyggende tiltak mot voldtekt. Det er fra sentralt hold gitt pålegg om politiråd i samtlige kommuner, og dette rådet bør fungere som et koordinerende ledd mellom politi og kommune i det forebyggende arbeidet. Dersom

temaet seksuelle overgrep skal tas inn i undervisningen i grunn- og videregående skole må det nedfelles som et systematisk tiltak i læreplanene. Helsesøster må dessuten være en nøkkelperson i det praktiske forebyggende arbeidet.

Utvalgets forslag om holdningsskapende arbeid i skolen støttes, og temaet bør vies oppmerksomhet allerede på ungdomsskoletrinnet. Dette er for mange unge perioden for debut, både når det gjelder alkohol og seksuell omgang med andre. Et generelt rusforebyggende arbeid vil også ha stor innvirkning i forhold til aktuell problemstilling i og med at mange saker er knyttet til overstadig beruselse.

Utvalget kommer i punkt 7.6 med mange forslag til tiltak som det er lett å være enig i, men som samtidig byr på store praktiske utfordringer. For eksempel vil problemstillinger knyttet til ungdoms bruk av mobiltelefon og internett være sentrale områder for tiltak. Politiet i Salten mener dessuten at alle kommuner som har SLT-koordinator (Samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak) må bruke koordinatoren aktivt for å påse at det gjennomføres en tverrfaglig innsats for å nå de forebyggende målene. Tjenestemenn med mange års erfaring innenfor forebyggende arbeid har gitt tilbakemelding om at mangel på koordinerende innsats ofte fører til at interessen for tverrfaglig arbeid forsvinner.

Tiltaket om undervisningsmateriell mv som synliggjør den sterke sammenhengen mellom rus og ufrivillig sex og vektlegging på de utfordringer som ligger ifbm mobil og internettbruk vil en fremheve som viktige.

Forebyggende arbeid i innvandremiljøene anses svært viktig og samtidig utfordrende. Også her vil politirådene kunne spille en viktig rolle både i forhold til situasjonell forebygging (infrastruktur, reguleringsplaner, utbyggingsplaner mv) og personrettede tiltak (opplæring, holdningsskapende arbeid mv).

4. Hjelpetiltak

Vi er enig i at et velfungerende overgrepsmottak kan være helt avgjørende for oppklaringen av en voldtektssak og er således ikke kun et hjelpetiltak, men også en del av rettsapparatets behandling av saken. Vi støtter derfor de forslag til tiltak for å styrke denne tjenesten.

Det er ønskelig at kun leger som oppfyller klare kvalifikasjonskrav utfører rettsmedisinske undersøkelser av fornærmede og mistenkte. Vår erfaring er at mange leger er usikre på hvordan de skal sikre spor og hvordan de evt. skal tolke funn som gjøres. Dette gjelder først og fremst på mindre steder der det ikke er opprettet overgrepsmottak.

Salten politidistrikt støtter utvalgets forslag om at hjelp knyttet til mottak og oppfølging av voldtekt skal være kostnadsfritt for offeret og en ser at rådgivningskontorene kan utvikles.

5. Tilrettelagt samtale

Utvalget foreslår en tilrettelagt dialog mellom offer og gjerningsperson i voldtektssaker. En kan ikke se at det foreligger noen tungtveiende grunner mot å etablere en slik ordning der begge parter ønsker det. En frivillig dialog i trygge rammer kan både virke reparerende og gjenopprettende for offeret (Restorative Justice), samtidig som gjerningspersonen får større innblikk i de lidelser han har påført fornærmede. En større forståelse for hvilke lidelser som påføres offeret kan i neste omgang virke individualpreventivt.

Når det er sagt, mener politiet i Salten at en dialog aldri kan erstatte den rettslige behandlingen av saken, og dialogen må heller ikke fremstå som et vilkår for eller en forutsetning for straffesakens fremdrift. Selv om dialogen, etter utvalgets forslag, skal foregå uavhengig av straffesaken er det likevel svært viktig at dialogen gjennomføres i samarbeid og overensstemmelse med politiet.

Overgrepssaker mangler ofte avgjørende bevis utover tiltalte og fornærmedes forklaring, og samtaler mellom tiltalte og fornærmede før hovedforhandling kan være direkte ødeleggende for straffesaken. Det er ofte store maktforskjeller mellom partene, og det sosiale presset under samtalen kan påvirke partenes forklaring i retten.

Tilrettelagte samtaler kan også virke ødeleggende for etterforskningen dersom samtalen gjennomføres på et for tidlig tidspunkt. I verste fall kan det tenkes situasjoner der vi varetektsfengsler siktede slik at han ikke skal få mulighet til å påvirke fornærmedes forklaring, samtidig som andre instanser legger opp til en dialog mellom partene. Uansett fengsling eller ikke, vil det være av stor betydning for aktor forut for hovedforhandlingen å ha kunnskap om hvorvidt en slik dialog har funnet sted.

På denne bakgrunn foreslår Salten politidistrikt at tilrettelagt samtale mellom offer og gjerningsperson som hovedregel gis som et tilbud til partene etter at hovedforhandling har funnet sted.

I motsetning til utvalget mener en at tilbudet om tilrettelagte samtaler kan forankres i justisvesenet (slik konfliktrådsloven legger til rette for) og ikke nødvendigvis være et tilbud via helsevesenet. Konfliktrådet har stor erfaring med tilrettelagte samtaler (Restorative Justice) og vi anser det slik at konfliktrådet kan videreutvikle sin kompetanse.

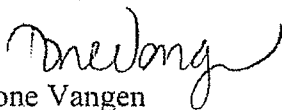
6. Erstatning og bistandsadvokat

Utvalgets flertall foreslår at kravet til bevis for å få voldsoffererstatning endres til vanlig sannsynlighetsovervekt og at regress kun søkes i de tilfeller hvor skadevolder er dømt i en straffesak til å betale erstatning.

Når det gjelder det siste, er en enig i at regresskravene begrenses til saker med domfellelse. Det er fortsatt et viktig element at mistenkte ikke stemples som gjerningsmann i en erstatningssak når han er frifunnet i straffesaken.

Når det gjelder beviskravet mener politiet i Salten at det fortsatt bør kreves klar sannsynlighetsovervekt for å få voldsoffererstatning. Saker som behandles etter voldsoffererstatningsloven blir på ingen måte like godt opplyst som i retten, og dette taler for å opprettholde et strengt beviskrav. Det fremstår dernest som merkelig og meningsløst at tiltalte først blir frifunnet i straffesaken for både straffekrav og erstatningskrav, og at fornærmede likevel skal gis rett til voldsoffererstatning.

Med hilsen

Tone Vangen
politimester

Kopi til : Politidirektoratet og Statsadvokatene i Nordland

POLITIET

Det Kongelige justis- og politidepartement
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres referanse
200801226

Vår referanse
2008/00823-3 434

Dato
02.06.2008

Høringsbrev - NOU 2008:4 "Fra ord til handling - Bekjempelse av voldtekt krever handling"

Vi viser til Justisdepartementets høringsbrev av 14. mars 2008, og oversender herved Søndre Buskerud politidistrikts merknader. Merknadene følger samme systematikk som i høringsbrevet.

2 Rettsapparatets behandling

Nasjonalt tilgjengelig dreiebok

Vi støtter forslaget om at det må lages en dreiebok for voldtektssaker. Det vil være til stor hjelp i etterforskningen. Den må inneholde en mal for hva som rent praktisk og faktisk skal foregå. Det vil sikre at etterforskningen blir optimal og at den blir noenlunde lik i alle politidistriktene, men det er også viktig at dreieboka innholder linker til viktig rettsavgjørelser og til rundskriv fra overordnet myndighet. Det forankrer det hele, og vil gjøre politijuristene bedre i stand til å treffe riktig avgjørelse. En god dreiebok vil gi svar på mange spørsmål.

Vi er meget skeptiske til opprettelse av en sentral spesialenhet (SEPOL), kompetanse på dette fagområdet ivaretas best på lokalt nivå, ved god oppfølging fra sentralt nivå som for eksempel ved samlinger, kurs og dreiebøker. Ressurser ved opprettelse av et SEPOL vil måtte tas fra distriktene, og vil gjøre lokale politidistrikt enda mer sårbare og mindre fleksible. Oppfølging av offer/fornærmet vil bedre kunne ivaretas ved lokalt distrikt, det samme gjelder saken for øvrig. SO-saker må gis nødvendig prioritet.

SO-team eller SO-koordinator

Vi støtter utvalgets forslag om at det opprettes SO-koordinator i hvert politidistrikt, slik det er i dag. I dag har vi samlet et årsverk på familievold -og SO-koordinator.

SO-team bør vurderes i de største distriktene, men det må være opp til hvert enkelt politidistrikt å avgjøre hvordan man organiserer seg. Politidistriktene har ulik struktur.

Søndre Buskerud politidistrikt

Retts- og påtaleenheten, besøk: Grønland 36
Post: Postboks 1087, 3001 Drammen
Tlf: 32 80 55 00 Faks: 32 80 55 01
E-post: post.sondre.buskerud@politiet.no

Kompetanse og ”mengdetrening” på avhør og etterforskning av sedelighetssaker er viktig for gode resultater. Like viktig er det at sakene gis prioritet og at tilstrekkelig ressurser benyttes i initialfasen for å sikre bevis.

Politijuristene og statsadvokatene må også få adekvate tilbud om kompetanseheving.

Lyd- og videoopptak

En straffesak kommer til hovedforhandling flere måneder, kanskje opp mot ett år, etter at forbrytelsen har skjedd. De fornærmede har i løpet av tiden som har gått, fått bearbeidet opplevelsen, og har sikkert ”stålsatt” seg for å møte i retten. Dersom politiet tar lyd- og videoopptak av fornærmedes forklaring *på anmeldelsestidspunktet*, vil det kunne gi retten en visuell oppfatning av fornærmedes tilstand kort etter forholdet har skjedd. Dette er ikke en erstatning for at fornærmede må forklare seg direkte for retten, men et supplement i bevisføringen.

Vi støtter utvalget forslag om et nytt tillegg i Påtaleinstruksens § 8-13 første ledd. Det nye tillegget kan lyde: ”Ved politiavhør av fornærmede i anmeldelser etter straffeloven § 192, skal det foretas opptak, med mindre det er uhensiktsmessig”.

3 Forebyggende tiltak

Vi støtter forslaget om styrking av det forebyggende arbeidet i skolen. Det er viktig at ungdom på forhånd tenker igjennom situasjoner som kan føre til seksuelle overgrep og uønsket seksuell adferd. Det blir lettere å håndtere vanskelige situasjoner når man på forhånd har vært igjennom en tankeprosess og har tenkt mulige løsninger. Eventuelle gjerningspersoner må ha helt klart for hvor alvorlig dette er for fornærmede, og konsekvensene for gjerningspersonen.

Vi støtter også at dette temaet blir grundig belyst hos nyankomne innvandrere. Norske rettsregler og norsk væremåte må forklares. Det må presiseres at dette er alvorlige forhold som straffes strengt i Norge, og at konsekvensene for både den som utsettes for overgrep og for gjerningspersonen er store.

5 Tilrettelagt samtale

Vi er tvilende til det foreslåtte tiltak om en tilrettelagt samtale mellom overgriper og fornærmede. Vi vet ikke om dette er tenkt gjennomført kort eller lang tid etter overgrepet? Før eller etter anmeldelse? Før eller etter rettssaken? Årsaken til våre betenkeligheter er at vi er redd for at gjerningsmannen bevisst eller ubevisst vil kunne påvirke fornærmedes forklaring, ja endog at fornærmede ikke vil anmelde forholdet til politiet eller trekke sin forklaring tilbake.

SØNDRE BUSKERUD POLITIDISTRIKT

Christine Fossen

Saksbehandler:
Politiinspektør Sidsel Wam Nilssen

Tlf 32805928

POLITIET

Det Kongelige Justis- og politidepartement
politiavdelingen
Postboks 8005 Dep.
0030 OSLO

Deres referanse
200801226

Vår referanse
2008/00218-3 008

Dato
16.06.2008

Høring - NOU 2008:4 "Fra ord til handling - Bekjempelse av voldtekt krever handling

Det vises til høringsbrev fra Justisdepartementet av 14. mars 2008. Herved oversendes merknadene fra Østfinnmark politidistrikt.

2. Rettsapparatets behandling

Vi er enige med utvalget om at det må til en endringsprosess på dette området i norsk politi, ved at denne typen saker bør få høyere status blant etterforskerne, samt få en generelt høyere prioritering.

SEPOL

Til tross for at det helt klart er fordeler med en slik spesialenhet, herunder at den vil være tilgjengelig 24 timer i døgnet for å kunne gi råd og veiledning i den viktige initialfasen, og at en vil ha større mulighet til å fange opp overgripere som forgriper seg i flere distrikter, som Lommemannen, så er vi likevel skeptisk til forslaget om å opprette en landsdekkende spesialenhet i politiet med ansvar for seksualisert vold (SEPOL).

Slik en forstår utvalget skal enhetens primæroppgave være å gi råd og veiledning, og ikke etterforske og iverksette sakene. Vi er helt enig i at etterforskningen av denne typen saker bør etterforskes lokalt da disse sakene krever lokal tilknytning. Utvalget henviser til betegnelsen "The Golden Hour", som politiet i London og New York benytter i voldtektssaker. I begrepet ligger erkjennelsen av at det som skjer den første timen etter at politiet har fått kunnskap til voldtekt i mange saker er det viktigste i hele etterforskningen. Kompetansen til å drive etterforskning i distriktene bør derfor være av en slik kvalitet at man klarer å gjennomføre nødvendig etterforskningsskritt i den viktige initialfasen. Det bør derfor ikke være nødvendig med en sentralisert enhet som lett kan oppfattes som et byråkratisk ledd, som man må bruke dyrebar tid og ressurser på innrapportering og kontakt med SEPOL i den første og viktige initialfasen. Etterforskningen kan lett bli mer byråkratisk. Opprettelsen av SEPOL kan derfor få motsatt effekt av det utvalget ønsker. Vi tror også at SEPOL vil bli en hvilepute for politiet ved at distriktene vil nedprioritere egen kompetanse til etterforskning av denne typen saker.

Østfinnmark politidistrikt

Utvalget stipulerer driftskostnadene for SEPOL til 25 millioner i året, samt oppstartskostnader på 10 millioner kroner. Disse kostnadene vil bli tatt fra distriktene, noe som vil gjøre de lokale politidistriktene ennå mer sårbare. Nyttene av å bruke 25 millioner kroner årlig til kompetansetiltak fordelt på distriktene og en særlig spisskompetanse hos KRIPOS og en utvalgt statsadvokat tror vi vil være langt større enn å etablere et SEPOL.

I forhold til offeret så synes det som om at SEPOL vil ta over arbeidsoppgavene som tilligger bistandsadvokaten. Vi mener at fornærmedes rettssikkerhet bedre ivaretas ved lovendringene som trer i kraft fra 1. juli 2008, samtidig som det unngås at politi og påtalemyndigheten kan oppfattes å ha en uheldig partstilknytning.

Vi er også meget kritisk til at det foreslås at SEPOL skal ha statsadvokatkompetanse og myndighet. SEPOL vil da overta påtalestyringen fra jourhavende jurist i distriktet og den regionale statsadvokaten. Etterforskerne vil da måtte forholde seg både til egen jourhavende, SEPOL, og regional statsadvokat siden denne normalt vil føre saken for domstolen. Denne ordningen med parallelle linjer der en av aktørene ikke har ansvaret for sluttproduktet fremstår som ansvarsmessig uryddig og meget uheldig. Vi mener at styringen bør tilligge det regionale statsadvokatembetet. Dette bør eventuelt vurderes av arbeidsgruppen Riksadvokaten har nedsatt, jf. brev av 4. juni 2008. Viser her til arbeidsgruppens mandat punkt 4, 2. strekpunkt: *Arbeidsgruppen skal blant annet vurdere om statsadvokatene bør foreta mer aktiv saksstyring på etterforskningsstadiet i alvorlige og kompliserte saker der statsadvokatene er tiltalekompetanse og skal føre aktoratet.*

Dreiebok

Utarbeidelse og vedlikehold av en dreiebok er et utmerket kompetansetiltak som vil være et viktig verktøy særlig til bruk i den kritiske initialfasen av en sak. Dette bør forankres hos KRIPOS, som besitter god kompetanse innen vold og seksuelle overgrep mot barn. De innehar også god kompetanse på taktisk og teknisk etterforskning.

SO-team/ SO-koordinatorer

I motsetning til Politidirektoratet er vi positive til at det opprettes egne SO-team i hvert politidistrikt, eventuelt egne SO-koordinatorer i de mindre distriktene. Erfaringene med å etablere økoteam har vært gode, både når det gjelder kompetansen til å håndtere sakene på et spesielt og kunnskapsintensivt fagområde og statusen til saksfeltet. Vi tror denne erfaringen er overførbar til arbeidet med SO-saker. Hvilken modell som velges bør til en viss grad overlates til de enkelte distriktene. Slike team kan bidra til at disse sakene får den nødvendige prioritering i distriktene. Teamarbeid gjør dessuten arbeidet med slike saker mer attraktivt og fagfeltet gis større anerkjennelse.

Lyd- og videoopptak

Vi støtter forslaget om obligatorisk lyd- og bildeavhør av fornærmede i slike saker. Det gis da mulighet til å dokumentere overfor retten hvordan tilstand fornærmede var i under avhøret, særlig når avhøret tas kort tid etter anmeldelsen. Denne formidlingen synes å være helt nødvendig idet slike saker normalt får en to-instans behandling hvor skyldspørsmålet, ofte etter lang tid, avgjøres endelig av en lagrette. Erfaringsmessig gjør offeret det hun kan for å unngå å vise følelser i retten. Lagrettemedlemmene som ikke har noen kompetanse på dette området, vil derfor ha behov for å observere hvordan fornærmedes tilstand var rett etter at hendelsen skjedde. Dette er ikke en erstatning for at fornærmede må forklare seg i retten, men et viktig supplement i bevisføringen.

3. Forebyggende tiltak

Østfinnmark politidistrikt er enig i at det bør etableres et tettere samarbeid mellom politi og kommunene når det gjelder forebyggende tiltak mot voldtekt. Politirådet i de enkelte kommunene bør kunne fungere som et koordinerende ledd i det forebyggende arbeidet, samtidig som det arbeides for å få etablert flere tverretatlige team i kommunene.

5. Tilrettelagt samtale

Utvalget foreslår at dialog mellom fornærmede og gjerningsmannen skal være et virkemiddel i voldtektsutsattes rehabiliteringsprosess. Denne dialogen skal foregå uavhengig av en eventuell straffesak. En forstår utvalget dit hen at dette ikke betyr at slik dialog opprettes før straffesaken er avsluttet, enten ved domfellelse eller henleggelse. Vi tror at en "Restorative Justice" tilnærming også på dette saksfeltet har noe for seg. Slike møter vil være særlig vanskelige på SO-området, og vil kreve god forberedelse og tett oppfølging. En forsøksordning for å høste erfaring og spre kunnskap vil være naturlig fordi vi tror det vil være behov for en "modning" før dette virkemiddelet aksepteres og tas i bruk. Vi forutsetter at det gjennomføres etter at straffesaken er avsluttet. Slik dialog før saken er ferdig kan innvirke negativt både på inngivelse av anmeldelse og på eventuell påvirkning på fornærmedes forklaring. Fornærmedes nye rettigheter hvor hun/han skal avgi forklaring først, slik at hun/han kan høre på tiltaltes forklaring synes å være et bedre alternativ.

Med hilsen

Håkon Skulstad
politimester

Saksbehandler:
Politispektor Magne Nyborg
Tlf: 78972086

Kopi:
Politidirektoratet,
Statsadvokatene i Troms og Finnmark